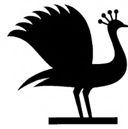
Pinkes fun der algemeyner hebreisher folks-shule "Yavneh" bay "Tarbut" in Shereshev

Eltern-komitet bay der "Tarbut"-shule in Shereshev

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT (413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET, AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

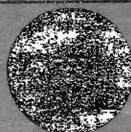
PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

פנקס

פון דער אלגעמיינער פריוואטער
העברעישער פאָלקס-שולע „יבנה"
ביי „תרבות" אין שערעשעוו.

געווידמעט דער 10-יעריקער
עקזיסטענץ פון דער שולע.

שערעשעוו התרצה
1935

פנקס

פון דער אלגעמיינער העברעישער פאָלקס־שולע „יבנה" ביי „תרבות" אין שערעשעוו.

צוזאַמענגעשטעלט דורכן מנהל פון דער „יבנה"־שול,

יואל וואלדשאן,

ביי דער מיטהילף פונם מנהל, ה' י. ש. פעקער.

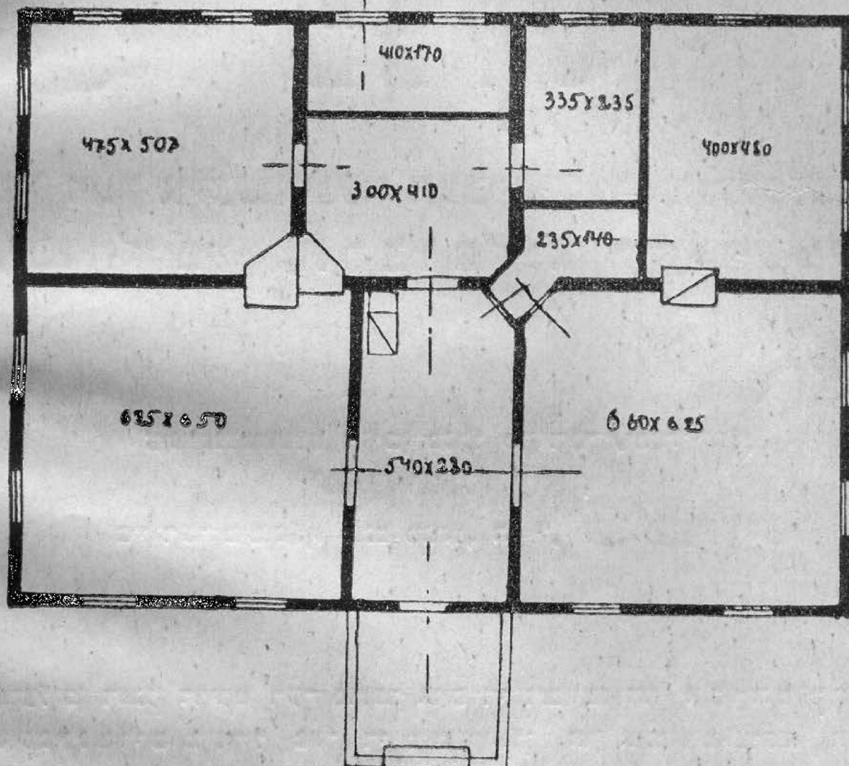
א האַרצליכן דאנק דריקט דער מחבר אוים די חברים: הה' אברהם קוועלמאן און טענענבוים בערל פאר די מאטעריאלן און אינפאָרמאציעס, וואָס זיינען פאר דער פארליגנדיקער אַרבעט נויטיק געווען.

אונזערע פריינד, די מיטגלידער פון דעם „שערשעווער הילף-פאריין" אין אמעריקע, ווי אויך אונזערע שערשעווער עלטערן — עסקנים די ארבעט געווידמעט.

דער מחבר

שערעשעוו, דעם 14 יולי 1935.

פּלאַן פון דער „יבנה״ = שולע אין גראָדנאָ

אויפרוף!

צו אונזערע פריינד און סימפאטיקער!

אין א צייט פון עקאנאָמישע אויפטרייסלונגען, פון אַ שטייגענדע אָן אויפער פארשטארקטע יידן-האַס; אין א צייט ווען דער גורל פון אונזער פאָלק איז פארהילט אין א געדיכטן שלייער, ניט וויסנדיק וואָס ערווארטעט אונז מאָרגן... ווענדן מיר זיך צו אייך, חברים, סימפאַטיקער, מיט דעם רוף פון די שערעשעווער יידישע יונגנקע אָרימע תלמידים, וואָס שרייען און בעטן; קומט ערציהט אונז פאר מענשן, פאר יידן, פאר מיטגלידער פון דער געזעלשאפט, קומט נעמט אונז ארויס פון דעם שמוץ, צו וועלכן מיר שטייען פארמשפט צו ווערן! קומט און ענטוויקלט אין אונז דעם כח, וואָס איז אונז דרינגנד נויטיק, אָפּווענדן מיט זיין הילף אלע געפארן וועלכע ערווארטן אונז אין אונזער צוקונפטיקן לעבנס-וועג....

שוין 10 יאָר, אז דער רוף פון דעם יונגנקן דור פון אייער אלטע היים שרייט צו אייך, פריינד, נאָך הילף, ליידער איז דער רוף נאָך גיט אריינגעדרונגען אין די ברייטסטע מאסן לאנדסלייטע מעבר לים. נאָך זייער א גרויסע צאָל ברידער און שוועסטער, זענען געבליבן אויסערהאלב פון דעם רוף. נאָך זייער א גרויסער טייל לאנדסלייטע זענען געבליבן קאלטבלוטיק אָן דער מינדסטער פארשטענדעניש פאר דעם אויפהאַלטן דעם עקזיסטענץ פון דער איינציקער יידישער דערציונג-אַנשטאַלט אין שערעשעוו.

די איינציקע שערשעווער קאָלאָניע, וואָס האָט יאָ גענעבן זיך א חשבון און געהעריק זיך אָפּגערופן, זענען די ניו-יאָרקער שערשעווער פריינד און אין א געוויסע מאָס, אויך די פון פילאדעלפיע.

מיר ווענדן זיך נאָכאמאָל ביי דער געלעגנהייט צו אלע אונזערע שערשעווער ברידער און שוועסטער, וועלכע זענען צושפרייט איבער אלע טיילן וועלט.

געדענקט, אז די עקזיסטענץ-דערהאלטונג פון אונזער שולע איז ניט קיין נדבה, נאָר א געזעלשאפטיכער חוב, וואָס ליגט אויף יעדן געבאָרענעם אין שערעשעוו, וואו ס'געפינען זיך די אָרימע קינדער פון זיינע משפחה-פריינד און באַקאַנטע.

געדענקט, אז דער עקאָנאָמישער קריזיס וואָס הערשט ביי אונז, לאָזט זיך אמשטארקסטן פילן אין אונזער אנשטאלט;

געדענקט, אז מיר טוען וואס נור מעגליך איז, אָבער אונזערע פאַראָרימטע שערשעווער איינוווינער זענען ניט ביכלת מיט די איינענע קרעפטן אויסצוהאלטן די גרויסע צאָל אָרימע שילער, וועלכע שטרעבן צו א פאָלקאָמענער מאָדערנער יידישער דערציונג;

געדענקט, אז אין פארגלייך צו אַנדערע שטעט שטייט איר נאָך זייער ווייט הינטער-שטעליק מיט אייער געזעלשאפטליכן חוב כלפי אייער היים;

געדענקט, אַז נאָר מיט אייער מיטהילף, וועט אונז געלינגען איינצוהאלטן אָט דעם ריזיקן בנין, וועלכן מיר האָבן, נאָך אזוי-פיל מיה און ארבייט אים אויפגעשטעלט.

אין נאָמען פון דער גרויסער צאָל עלענטע און אָרימע שילער פון אייערע פריינד, בעקאנטע, קרובים און שכנים, אַפּעלירן מיר צו אייער געוויסן:

פארגעסט ניט אין אייערע אייגענע!

פארגעסט ניט אין אייער חוב!

פארשפעטיקט ניט אייער מיטהילף!

דער שול-קאָמיטעט.

פרוכט פון 10־יאריקער שווערער אַרבעט.

אנשטאט א הקדמה.

10 יאָר זענען בליץ-שנעל אריבער, זינט דער גרינדונג פון דער „יבנה-שולע“ אין שערעשעוו. 10 יאַר פון חבלי-יצירה צו שאפען אין שווערסטע באדינגונגען ביים לייזן דערציערישע פראָבלעמען, ביי מעשה-בראשיתדיקער טאָג טעגליכער שווארץ-אַרבעט. ווי געבן דעם נאקעטן, פירוועטיקן בנין אנ׳ענטשפּרעכענדיקן אויסזען וכו׳. אין פארלויף פון די 10 יאָר האָט באדארפט געשאפן ווערן מיט ליידיקע הענט דער גאנצער אינווענטאר, ווי שול-בענק, לערן-מכשירים אין א קינדער ביבליאָטעק. אטא דער בארג פון פון מאַטעריעלע נסיונות האָט ניט ווינציק געשטערט די דערציערישע ארבעט פון די לערער אין זייער אידעישן וועג.

אָבער — ס׳איז כראי געווען די ארבעט; מיר האָבן דורכגעמאכט זייער אלאַנגן און געשלענגעלטן וועג דורך בערג און טאלן, מיט איין וואָרט: מאדערנער-וועג, אָבער עס זעט זיך דער לייכט-טורעם, וועלכער זאָגט אָן, אז מיר זיינען ארויף אויפן דרך המלך, אונזער ציל איז גאָרניט ווייט. איך וואַרף א בליק אונטער זיך און דערזע: א קינד פון דער נאָנטער פארגאנגענהייט. פון זיינע טריבע פון לעבענס-לוסט אויסגעלאָשענע אויגעלעך לאָזט זיך לייכט לייענען די געשיכטע פון זיין קינדהייט טראגעדיע. לאָמיר זען וואו דאָס קינד הייבט אָן זיין לעבנס-וועג. מיר קומען אריין אין א נידעריק-שמוציקן שטיבל; א גערוך פון „ווילגאָטש“ געמישט מיט נאָך אנדערע „ריחות“ באגעגענען אונז מיט אָפענע אַרעמס... אין דער האַלב-טונקלקייט, ווי אין א טומאַן, באמערקן מיר א מאסע לעבעדיקע קליינינקע נפשות; אין דער שפּיץ זיצט דער אכזריות-דיק-אָנגעברויגזטער מלמד מיטן לעדערנעם רימען אין האַנט; ער פּאָדערט פון א געשלאַגענעם קינד, עס זאָל אים פארטייטשן די „שווארבע“. שלאכצנדיק, זינגט אויס דאָס וויינענדיקע קינד, מיט א גמרא-ניגון, די שיינע פראכטפולע נבואה ישעיהו הנביאס: „באחרית הימים“, וואָס דערציילט פון אייביקן וועלט-שלום פון אלמענטשלעכן פרידן פון א צייט ווען דאָס אָרימע, שוצלאָזע שעפסעלע וועט ניט פארפאָלגט-ווערן פון דעם גרויזאמען וואָלף... (וגר זאב עם כבש). איבערן חדר קריכן אָדם-נאקעטע אויף אלע פיר דעם רבינס קינדערלעך...

דערגענצנדיק די „הארמאָניע" פונם „דור ההפלגה", קומט דאָס פלוצימדיקע געשריי פונם א קינד, וואס איז אריינגפאלן, אין דעם פּאַמוניעס-שיסל, און פון אתיכחה-לאווע, וואָס זעצט פון רבינס ווייב׳ס פייערדיקן מויל...

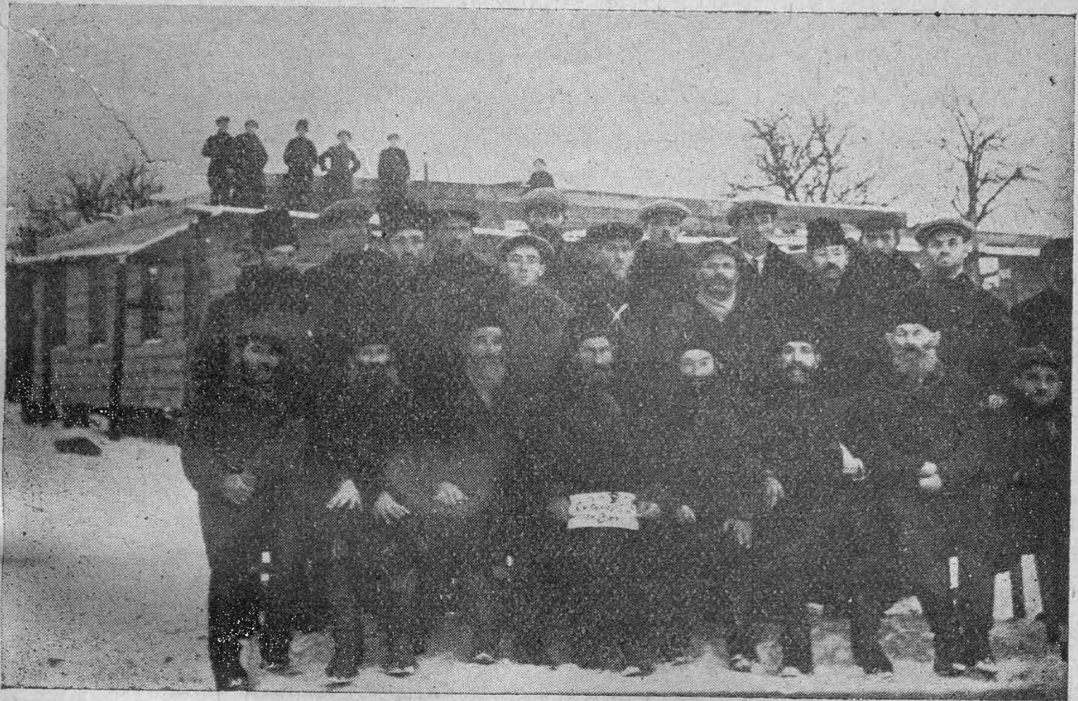
צו האָט דאָס קינד, וואָס האָט פארבראכט זיינע קינדהייט-יאָרן, אין אַזאַ ענגען געפענגעניש, געקאָנט שעפן לעבענס-לוסטיקייט? צו האָט דאָס פאר דער צייט פארעלטערטע קינד אין דעם לעבעדיקן קבר-גרוב געקאָנט אַנקלייבן די נויטיקע פסיכאָ-פיזישע קרעפטן פאר זיין צוקונפטיקן שווערן לעבענס-וועג? צו האָט אין אַזאַ פארסמטער אטמאָספער געקאָנט זיך אויס-קריסטאַליזירן דער הומאַניטארער, געזעלשאפטלעכער כאַראַקטער פונם קינד? דער כאראַקטער, וואָס דאָס קינד דארף ברענגען, ווי א מתנה דער געזעל-שאפט, דעם פאָלק און דער גאנצער מענשהייט? צו האָט דאָ אין אזא „עמק עכור" געקאָנט זיך אויסשמידן די ווילנס-קראַפט פון קינד, זיין „איך", זיין זעלבסטבאוווסטזיין, זיין עסטעטיש געפיל, כדי שפעטער, ווען ער וועט שוין זיין א דערוואקסענער מענטש זיין איינגעשפּאַנט אין לעבענס-יאָך, זאָל ער קענען אויף א ווײַלע זיך אָפּווענדן פון דער שווארצע כמאַרע זאָרג, און זיך באגייסטערן מיט דער שיינער, פראכטפאלער נאטור? האָט מען דאָך טיף אין זיין הארצן, נאָך אין דער פריסטער קינדהייט, איינגעקריצט דעם „כל המפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הרי זה מתחיב בנפשו" — ווער עס רייסט איבער אויף א ווײַלע זיין לערנען און פארקוקט זיך אויף דער שיינער נאטור, ברענגט בידים אויף זיך דעם טויט!... — — — — — —

עס איז דעריבער ניט קיין וואונדער, וואָס פאר א שמחה איז ביים חדר-קינד געווען פארעכנט א קראנקהייט-פאל ביים רבין, אָדער, פארקערט אן אבלות אָדער גאָר א מזל-טוב ביי א געבורטס-פאל ביי דער רביצן...

דערמאָן איך זיך דעם דובנער מגידס א משל: א רוסישער מיניסטער האָט באַזוכט אמאָל פאַרשיקטע קאַטאַרזשניקעס אין די קוילן-גרובן פון קאַלטן סיביר. געפינענדיק זיי אויסגעמאַגערטע און נידערגעשלאָגענע, ווערט דער מיניסטער אויפגעבראכט אויף די אויפזעער און פרעגט: „צו גיט איר זיי עסן"?! „אַדרבא — ענטפערן זיי אים — מען שפּייזט זיי זייער גוט" — אויב אַזוי — פרעגט דער מיניסטער — „פאר-וואָס זעען זיי אַזוי שלעכט אויס"? — דערפאר — ענטפערן זיי איהם — „ווייל זייער ארבעט איז זייער א שווערע: א גאנצן טאָג דארפן זיי בלאָזן די קוילען אין די אויוונס, זיי זאָלן זיך ניט אויסלעשן. דאן רופט זיך דער מיניסטער אָפּ: — איר, אידיאָטן גרויסע! צו דען זיינען קיין בלאָז-זעק אויף דער וועלט ניטאָ? אָיך וועל אייך אַריינשיקען בלאָז-זעק. אַוועקגעפאָרן, האָט דער מיניסטער זיי צוגעשיקט אַ וואַגאָן בלאָז-זעק. אין א צייט אַרום באַזוכט זיי דער מיניסטער אַ צווייט מאָל; ווי אַנטוישט איז ער געוואָרן, זעענדיק, אַז אין די אויוונס ברענט קיין פייער ניט, און אין די קוילנגרובן אַרבעט קיינער ניט. דאַן פרעגט ער מיט צאָרן: — צו האָב איך דען קיין בלאָז-זעק אויך ניט געשיקט? — יאָ, זאָגן זיי אים — דו האָסט אונז בלאָז-זעק יאָ געשיקט, אָבער איידער זיי זענען אָנגעקומען, האָבן די קאַטאָרזש-

ניקעס אויפגעהערט בלאָזן און אויפהאַלטן דאָס פייער... ביז די לעצטע פונקען האָבן זיך אויסגעלאָשן... און ווען די בלאָז-זעק זיינען אָנגעקומען, איז שוין ניט געווען וואָס אויפצובלאָזן... אזוי איז אויך געווען מיטן יידישן קינד אין שערשעוו. אָט, אָט דאָבן די לעצטע פונקען, פון וועלכע מען זאָל קענען אין דעם קינדס הערצעלע אויפבלאָזן דאָס פייער פון ליבשאַפט צו דער וועלט, צום פאָלק און צו דער אַרומיקער סביבה—געהאַלטן ביים אויסגעלאָשן ווערן... אָבער ס׳האָבן זיך געפונען מענטשן מיט אַ ברייטערן קיק אויף דער וועלט, מענטשן מיט אַ באַגריף פאַר אַ בעסערער דערציונג פאַרן קינד, און האָבן אָנווענדנדיק זייער גאַנצע ענערגיע, געשאַפן דאָס „מקום מקלט", דאָס גן-עדן-ווינקעלע פאַר די שערעשעווער קינדער. זיי האָבן אויף קיין בלאָז-זעק פון מיניסטער ניט געוואַרט. אינסטינקטיוו האָבן זיי געפילט די פאַרשטייענדיקע געפאַר פון זיצן מיט פאַרלעגטע הענט און וואַרטן אויף דעם ישועה-טאָג.. פאַרזאָרגטע מיט דער טאָג-טעגלעכער פרנסה, האָבן די עסקני-דצבורא דערפילט, אז דאָס קינד וואָס וועט דערצויגן ווערן אין אַ ברייט-געזונטן היגיענישן בניי, ביי אַ געשולט-קוואַליפיצירטן לערער-פערסאָנאַל און אין אַן אטמאָספער פון פרייהייט און שמחה, וועט אויך אליין זיך אויסלייגן דעם וועג, וואָס פירט צו דער באַפרייאונג פון פאָלק, „מפי עוללים ויונקים יסדת עוז"—דורך די קליינע זויג-קינדער ווערסטו, פאָלק, דיין פעסטונג גרינדן—לערענט אונז דוד המלך, דער נעים זמירות בישראל. ווען איך ווענד צוריק אָפּ מיין בליק פון חושכדיק נאָענטער פאַרגאַנגענהייט און קוק זיך צו צו דער פרוכט פון קעגנוואַרט, צו דעם פועל-יוצא פון די 10 יאָר שווערע אַרבעט, זע איך: אַ מחנה פון העכער הונדערט יוגנטלעכע מיט פעסט-געבויטע קערפּערס און מיט אַ געזונטער, אָפּטימיסטיש-האָפנונגס-פולער נשמה, פול מיט ענערגיע, מיט אַ שטרעבונג צו אַן אידעאַל און מיט אָרויענטאַציע אויפן שווערן לעבנס-וועג,—דאַן רייסט זיך ארויס פון מיין טיפן האַרצן אַ ברכה פון „שהחיינו"; דאַן שטרעקט זיך אַליין די האַנט אויס צו דריקן האַרציק די הענט פון די, וואָס האָבן דאָס גן-עדן-ווינקעלע פאַר די קינדער געשאַפן. עס ווילט זיך זאָגן צו אָטאָ די מענטשן, וועלכע האָבן ניט נאָר געבויט נאָר אויך אויפגעהאַלטן די שול ביז היינט צו טאָג, טראָץ די אַלע שוועריקייטן, טראָץ די קריזיסן: „תחזקנה ידיכם"!—געשטאַרקט זאָלן זיין אייערע הענט! זייט שטאָלץ מיט אייער אַרבעט, גייט ווייטער אויף דעם זעלבן גאָלדענעם וועג און זעצט אים פאָר אויך אין דער צוקונפט.

די מיטגליעדער פון דער בוי־קאָמיסיע

✕ פאָרזיצענדער ח. קרוגמאַן.

10 יאָר „יבנה״־שולע ביי תרבות אין שערעשעוו.

בראשית...

געוועזן אמאָל א ייד אין שערעשעוו-מארקל (מאַרקל ב״ר וואָלף פּאָמע־ראַניעץ) האָט ער גיהייסן. פאַרשידענע סיבות האָבן איהם אין דעם קאַלטן סיביר, אין דער שטאָט אירקוטסק, פאַרטריבן. עלטערע מענטשן פון „יענעם״ דור דערציילן נאָך, ווי מארקלס מאמע האָט, נעבעך, פאַרגאָסן ביטערע טרערן אויף דעם אומגליק, וואָס איר האָט געטראָפן מיט מאַרקלען; ער איז פאַרטריבן געוואָרן צווישן גויים אין קאַלטן, גרויזאמען סיביר און איז פון יידישקייט דערווייטערט און פאַרפרעמדט געוואָרן. גרויס איז געווען די עלטערנס צער פון זועגן זייער אומגליקלעך-עלענטן „בן, שנשבה בין הגויים״... און לאַנג־לאַנג איז דער „גירוש״ מארקל׳ס געווען דער הויפּט-שמועס צווישן די שער־שעווער איינוווינער; ביז דער ענין איז לאנגזאם פארגעסן געוואָרן, ווי ס׳זענען פארגעסן געוואָרן נאָך אַ סך זאכן פון „יענע״ גוטע צייטן, ווען דער היגער יידישער ישוב האָט זיך געצויגן פון עק קאמעניעצקער ביז עק פרוזשענער גאס (היינט־צו־טאָג זיינען עס „גוישע גאסן״).

„והשיב לב בנים על אבותם"...

א יידישע נשמה איז אָבער שווער אָפּצושאצן. אויך פון סיביר האָבן אָנגעהויבן דערגיין גרוסן פון דעם פּאַרטריבענעם מארקלען, וועלכער האָט זיך „דאָרט" ארויפגעאָרבעט, געוואָרן אן „עושר" — א „פּיצרווי-גילדי-קופּיעץ"... אויך „דאָרט" האָט מארקל זיין יידישקייט נישט פארגעסן; זיין ווארים יידיש הארץ האָט אפילו דאָס קאלטע סיביר נישט געקענט אויסקילן. אמת, פון „מארקל וועלוועלס" איז ער „דאָרט" „מארק וואסיליעוויטש" געוואָרן, אָבער זיין געבורטס-שטעטל שערעשעוו מיט איר יידישקייט איז ביי אים אין הארצן פארבליבן טיף איינגעוואָרצלט. דעם יידישן פונק פון דערהיים האָט ער אין הארצן געטראָגן און ווען דער „גנעדיקער צאר" האָט מוחל געווען די „פשעים" פון כלל-ישראל (אמנעסטיע, בלע"ז), איז אויך מארקלען געלונגען ארויסצובאַקומען זיך אויף א שטיקל צייט פון אירקוטסק; איז ער אויף „קברי אבות" קיין שערעשעוו געקומען. „גרוי און אלט איז ער שוין דאן געווען" — אַזוי דערציילען אונז די איינגעבויגענע שערשעווער אלטיטשקע בעלי-בתים, וועלכע זענען נאָך דעמאָלט יונג געווען.

די נדבה.

אויף קאמעניעצקער גאס האָט מאַרקלס-פאָטער, וואָלף, נאָך זיין טויט א פּלאַץ מיט א שטוב איבערגעלאָזט; אין הויז האָט געוווינט מארקלס שוועגערין, אן אלמנה נאָך זיין פארשטארבענעם עלטערן ברודער, זעליק. מארקל קויפט-אויס די „ירושה" ביי זיין שוועגערין, דערקויפט א גרעסערן שטח פּלאַץ און נאָך א הויז דערביי ביי דעם ה' יצחק סטאָלאר (צוזאמען א שטח פון 15 אויף 80 קלאַפטער) און שענקט דאָס דער שערעשעווער יידישער געמיינדע אויף א „הקדש"; די הכנסה פון „הקדש" האָט ער באשטימט אויף צאָלן שכר-למוד פאר אָרימע יידישע קינדער אין שערעשעוו.

די צוואה.

מארקל האָט זיך צוריקגעקערט קיין אורקוטסק, נישט איין דערוואקסענער אָרימער שערשעווער יונגערמאַן האָט איהם מסתמא צו פאַרדאנקען זיין „הקדש"-שכר-למוד (ליידער באַזיצן מיר ניט קיין דאָקומענטן וועגן דעם). זייענדיק אין שערעשעוו, האָט זיך אָבער מאַרקל באַקענט מיטן נידריקן דערציאונג-מצב פון יידישע קינדער אין זיין געבורטס-שטעטל — און ער, דער אירקוטסקער „פּיצרווי-גולדי-קופּיעץ", האָט נישט געקענט פארשטיין, ווי אַזוי שערעשעווער יידן „ווארימע" יידן מיט פולער יידישקייט, קאָנען זיך באגנוגענען מיט די „חדרים" און וועלכע זייערע קינדער גרייטן זיך, צו ווערן „געזונטע"... קאליקעס און „לעבעדיקע"... בטלנים אויפן גאנצן לעבן...

ה' מאַרקל „ריזיקירט" און אין זיין צוואה, וואָס איז צוזאמענגעשטעלט געוואָרן ביים אירקוטסקער נאָטאריוש, וולאַדימיר גריגאָריעוויטש ראַזומאָוו דעם 12 נאָוועמבער 1910, באַשליסט ער צו העלפן זיינע שערשעווער ברידער גרינדען

א מאָדערנע שולע פאר יידישע קינדער. צווישן די 14 פונקטן פון דער צוואה, אין וועלכער ס'זיינען דאָ פאַרשיידענע פאמיליען-באשלוסן, לויטעט דער פונקט 2 אזוי (אין דער איבערזעצונג פון רוסישן אָריגינאל):

„אין נאָמען פון גאָט פון ישראל". איך, דער סוחר מארק וואַסיליעוויטש, מאַרקוס, זין פון וואָלף פאָמעראַניעץ, אויפן פאל פון מיין טויט באשטים איך פאָלגענדעס:

אין שטעטל שערעשעוו, פּרוזשענער אויעזד, גראָדנער גובערניע, דאַרף געגרינדעט ווערן א שולע צו דערלערנען יידישע קינדער די העברעישע ליטעראַטור, רעליגיע און די רוסישע ליטעראַטור מיטן באַדינג, אז די שולע זאָל געבן אירע שילער אן אלזייטיקע אויסבילדונג, און זאָל זיי צוגרייטן פאר טרייע בירגער פארן פאָלק און פאַר דער מלוכה. אויף אויסצובויען די שולע באַשטים איך א טייל ערד אין דעם אויבנדערמאָנטן שטעטל, שערעשעוו, אויף קאמעניעצקער גאס, וואס איז דורך מיר געקויפט געווארן ביי די יורשים פון זעליק פאָמעראַניעץ, די אלמנה: פייגע פאמעראַניעץ און איר שכן. די ערד האלט אין דער לענג 80 קלאַפטער (סאזשען) און אין דער ברייט $13^1/_2$ קלאַפ-טער, אויסער דעם באשטים איך א קאַפּיטאל פון 13,000 רובל, פון וועלכע 10,000 דאַרף אריינגעלייגט ווערן אין א מלוכה-באַנק אויף אייביקע צייטן אין מזומנים, אָדער אין ווערט פּאַפּירן — מיטן באדינג, אז די פּראצענטער זאָלן גיין אויף פּענסיע פאר די לערער און אויף דער יערלעכער הוצאה פון אויסהאלטן די שולע; אין די 3000 רובל דאַרפן פארנוצט ווערן אויף אויס-בויען א ציגל-הויז פאר דער שולע, אויף אויסמעבלירן זי און איינקויפן לערן-מכשירים.

די 3,000 רובל אויפן אנגעוויזענעם צוועק זיינען שוין דורך מיר אי-בערגעגעבן געווארן דעם קאמיטעט פון דער „געזעלשאפט צו פארשפּרייטן בילדונג צווישן יידן אין רוסלאנד". די רעאליזירונג פון דעם פונקט האט — מיט דאנקבארקייט — איבערגענומען די „געזעלשאפט צו פארשפּרייטן ביל-דונג צווישן יידן אין רוסלאנד", וואס איר פארוואלטונג געפינט זיך אין דער הויפט-שטאט, פּעטערבורג, אויף זאמיאטינא געסל, הויז נר. 4. אויב די דער-מאנטע געזעלשאפט וועט צוליב וועלכער ניט-איז סיבה ניט קאנען רעאליזירן מיין באַשלוס, דעמאלט וועלן מיינע יורשים עס פאַרווירקליכן; זיי וועלן זיך באַמיען אויסצובויען די שולע; דערביי וועלן זיי באקומען פון דער אויבענ-דערמאנטער געזעלשאַפט די 3.000 רובל".

(גאָר אַמאָל שטרייך איך אונטער, אַז די שולע דאַרף געגרינדעט ווערן אומבאַדינגט אין שטעטל שערעשעוו און נישט אין אן אנדער שטאט. די קינפטיקע שול-פארוואלטונג, די אנפירערשאפט מיט איר פּראגראמאטיש-דער-ציערישער טעטיקייט, ווי אויך די לייטונג און די אדמיניסטראציע — דאַרף זיך שטיצן אויף דער אחריות פון דער שערעשעווער יידישער שטאטישער געזעלשאפט — אין דער פּערזאָן פון א געווײלטן (דורך דער יידישער געזעל-שאפט) קאָמיטעט פון פיר מענטשן — אונטערן פארזיץ פון ארטיקן רב און

אונטער דער אויפזיכט פון דער „געזעלשאפט צו פארשפרייטן בילדונג צווישן יידן אין רוסלאנד". דער אפוטרופוס פון דער שולע וועט נאך מיין טויט זיין מיין זון, משה פאמעראניעץ; נאכדעם דער עלטסטער פון מיין משפחה — לויט דער ריי".

פון דער צוואה איז צו זען, ווי ווייט דער פארטריבענער און דאך נאענטער מארקל פאמעראניעץ האט באנומען טיף די גאבעלע מיסיע פון דערציען די קינדער פון דער שערעשעווער יידישער געמיינדע.

אין יאָרן פון חורבן און אונטערגאנג.

ס'איז אָבער נישט געווען באַשערט (און אפשר איז נאָך שערעשעוו נישט ראוי געווען?), אז די צוואה זאָל אויסגעפירט ווערן, און שערעשעווער יידישע קינדער זאָלן פטור-ווערן פון די אלטע, ענגע, ווילגאָטנע חדרים-שטיבלעך, און באקומען זייער דערציאונג און בילדונג אין א מאָדערנער שולע. ס'האָט זיך אין קורצן אונטערגערוקט דאָס שוידערלעך פאטאלע יאָר 1914. די יינגערע און בעסערע כוחות פון דער היגער יידישער געזעלשאפט זיינען אוועקגעריסן געוואָרן פון זייער היים צו די פארשידענע קריגס-פאָזיציעס, אויף די „פראָנטן"; די וואָס זיינען איבערגעבליבן אינם האלב פארברענטן שטעטל, די זקנים און מינדעריעריקע, זיינען געווען פארנומען מיט די טאָג-טעגלעכע דאגות און זאָרגן, וועלכע האָבן זיך טיף איינגעקריצט אין אונזער אלעמענס זכרון... דער געוועזענער רב ר' יצחק מאיר מאיראָוויץ, אויף וועמענס הענט עס האָט זיך געפונען די צוואה, האָט מיטן מאָמענט, ווען די פאָזיציע האָט זיך דערנענטערט צו שערעשעוו (אין יאָר 1915) פארלאָזן די שטאָט. מיטן רבס אוועקפאָר איז דער ענין אין גאנצן פארגעסן געוואָרן. אין די „צוואה-הייזער" האָבן אין דער צייט פון דער מלחמה געוווינט די אלמנות און נשרפים פון פארשידענע היגע געוועזענע „כלי-קודש". שטעטל איז פארארימט געוואָרן. די דייטשעשע אָקופאציע האָט אינגאנצן רואינירט דאָס שטעטל. די טיפוס-עפידעמיע וועלכע איז פארשלעפט געוואָרן דורך די קעמפנדיקע ארמייען האָט א סך צענדליקער יינגע נפשות אוועקגערויבט פאר דער צייט. צוליב דעם וואָס די אָקופאנטן האָבן רעקווירירט די שפייז-מאטעריאלן ביי דער באַפעלקערונג — האָט זיך דער הונגער פארשטארקט, דער פועל-יוצא איז געווען: אומצאָליקע טויט-פאלן. ס'קומט די גזירה פון דער דייטשעשער אָקופאציע-מאכט וועגן „צוואנגס-ארבעט". א שענדלעכער געיעג הייבט זיך אָן אויף די ייגענטלעכע; א טייל ווערט צעשיקט אין פארשידענע פונקטן; א טייל איז דורך א נס זיך צעלאָפן, וווהין די אויגן האָבן געטראָגן: אייניקע אין דער גרעסערער שטאָט וואו די פארפאלגונגען זיינען אין א געוויסער מאָס געווען שוואַכער, אנדערע — אויף א קאָנדיציע ביי א ישובניק א. ד. גל....

בתי-מדרשים זיינען אין שפיטאלן, אין טעאטערס פארוואנדלט געוואָרן, דאָ האָט מען געהיילט די מלחמה-קראנקע; פאר די פאראָרימטע האָט מען

געלט-מיטלען געזאמעלט, נאָך איידער זיי זיינען קראנק געוואָרן... עלטערע מענטשן זיינען ווי פי געטריבן-געוואָרן אין מרחץ וואו מען האָט זיי מיט א ציניש-קאלטער גרויזאמקייט די בערד געשאָרן. צווישן די באָרד-געליטענע איז אויך הרב ר' אברהם אהרן געווען, ער האָט זיך אפגעשטעלט אין שרעעשעוו אלס ממלא-מקום פון הרב ר' מאיר יצחק מאיראָוויץ. די גרויזאמקייט האָט דערגרייכט איר קולמינאציע פונקט: מ'האָט איינגעשפאנט ר' אברהם וועלוול דעם מלמד און ר' שלום פינסקי און נאָך אנדערע עלטערע, שוואכע יידן און מ'האָט מיט זיי גערטנער געאקערט... מ'האָט באדארפט פארשידענע גרינס פאר די אָקופאנטן אין שרעשעוו!... אין די דאָזיקע שווערע טעג האָט זיך קיינער נישט אינטערעסירט מיט אזעלכע „נארישקייטן", ווי בילדונג, דערציונג. דערווייל זיינען ווי א רעזולטאט פון דער מלחמה געקומען גרויסע פאָליטישע און ווירטשאפטליכע אויפטרייסלונגען אין דער וועלט. ס'איז איבערגעריסן געוואָרן מיט פריינד אין רוסלאנד, ווער רעדט אין סיביר!

די 3,000 רובל ביי דער „חברת-מפיצי-השכלה" זיינען פארשוונדן געוואָרן צוזאמען מיט דער „חברה" גופא. פון מארקלען זיינען מער קיין שום ידיעות נישט אָנגעקומען; פון זיין גוט ווילן און איידל פלאַן איז איבערגעבליבן (אלס אַ שארית-הפליטה) דער אויבנדערמאָנטער פלאַץ. (די צוויי הייזער זיינען פארברענט געוואָרן בשעת דער באָלשעוויסטישער אינוואַזיע); א זכר פון א „ייד, וואָס איז אַמאָל געווען אין שרעשעוו".

יורשים עליך, שרעשעוו!!!

צווישן די הייזער פון צוויי ווייס-רוסישע פויערים אויף קאמעניעצקער גאס נר. 11 האָט זיך געפונען א גרויסער, ליידיקער פלאַץ, וועלכער האָט געווארט אויף זיינע אויסלייזער. אין פרוזשענע האָבן געוווינט מארקל'ס קרובים, ברידערן זין: ברוך און משה-שמואל פאָמעראַניעץ. זיינען זיי געקומען קיין שרעשעוו און אין א טונקעלן פרימאָרגן פאַרקויפט „זייער" ירושה-פלאַץ אַ געוויסן פויער קאַלענעיקאַ, וועלכער האָט פאַרזייט אויפן פלאַץ תבואה... דער פויער מורא האָבנדיק פאר די שרעשעווער יידן, האָט געטאָן זיין מלאכה אין די שבתדיקע פרימאָרגן-שעהן, דאַן ווען יידן האָבן געמיטלעך געשלאָפן, אויסגערוט די מידע ביינער פון וואָכעדיקע פרנסה-טעג.

דער ויצעקו פון קליין ביז גרויס:

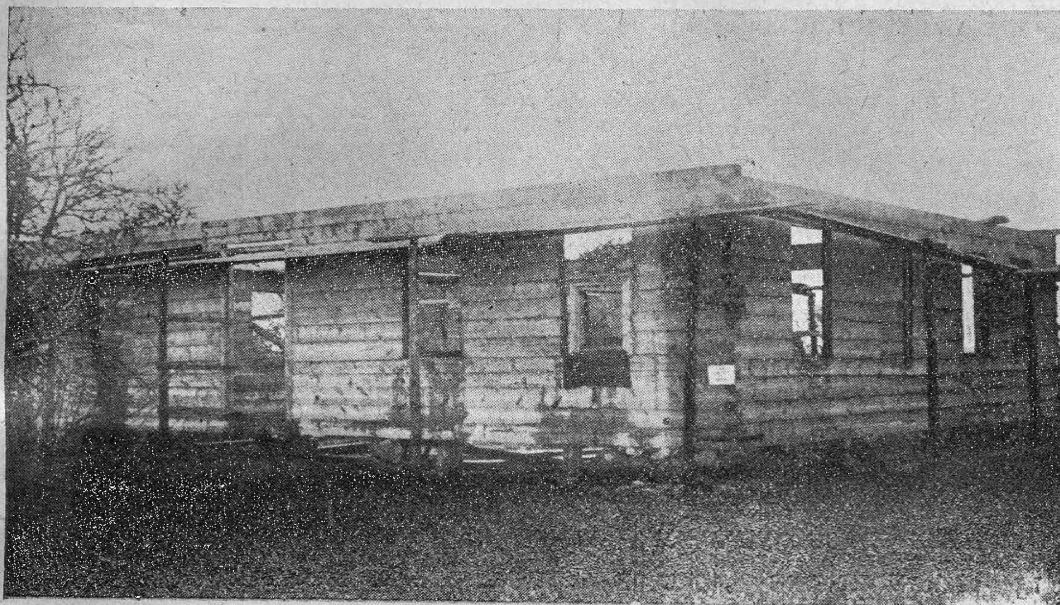
דער שכן דניאל מייסטער, האָט אָבער צופעליק באַמערקט דעם פויערס מלאכה. לויפט ער און מאַכט א גוואַלד; ער האָט אויפגעוועקט די ראשי-הקהל; ה' יחזקאל קרוגמאן, יוסף פאָמעראַניעץ, יוסף פאנטעל און נאָך אנדערע. בליץ שנעל איז גאַנץ שטעטל געשטאַנען אויף די פיס. ס'איז אויסגעקומען ווי

מ׳וואָלט דערפילט די געפאר וואָס עס שטייט פאר דער צוקונפטיקער דער-ציונג פון יינגן דור אין שערעשעוו. נאָך פיל אַמפערניש — האָט מען מיט גוואלד פאַרטריבן דעם פויער פון פלאַץ; מ׳האָט אַוועקגעשטעלט א שטאַרקע וואַך — דער פויער זאָל ניט קומען פונס׳ניי און אָפטאָן זיין פאַרכאַפּונג-מלאכה...

זונטאָג 12.V.1924 אַכט א זייגער פרי זיינען בחפזון געלייגט געוואָרן בחנם דורך היגע סטאָליאַרעס (ר׳ חייקל נירענבלאַט ז״ל, ר׳ זלמן ליווקאָוויטש, ר׳ חיים טענענבוים און ר׳ דוד טענענבוים) „פאָדרובעס" אויף א שול-בנין, די פאָדרובעס זיינען געשמידט געוואָרן אומזיסט דורך כמעט אלע שטאָטישע שמידן. דער היסטאָרישער טאָג וועט בלייבן אויף אייביק איינגעקריצט אין אונזער זכרון, ווייל מיט אים הייבט זיך אָן די דאַטע פון א ניי-אָנקומענדיקער עפּאָכע, אָן עפּאָכע פון אויסערגעוויינלעך שווערער ארבעט פאר די עלטערן-עסקנים אויפן געביט פון מאָדערנער דערציונג ביים אויפוועקן דעם נאַציאָנאַל גייסט ביי די יינגנטלעכע. די בוי קאָמיסיע, וואָס איז אין דעם זעלבן היסטאָרישן שבת געשאַפן געוואָרן און אין שפּיץ פון וועלכער ס׳איז געשטאַנען דער אונערמידלעכער, איניציאַטיוו-פולער, ענערגישער עסקן, ה׳ יחזקאל קרוגמאַן (ער ארבעט אָן אויפער ביז היינט צו טאָג), האָט פארשטאַנען אַז אויב מ׳וועט ניט אויסנוצן די געלעגנהייט צו דערוועקן דעם כח ביי די שערשעווער פאַרגליווערטע אָפּגעשטאַנענע עלעמענטן, וועט אזעלכעס אַזוי שנעל שוין ניט טרעפן. מיט זיין גאַנצער איניציאַטאָרישער קראַפט טרעט צו דער פּרעזעס, ה׳ יחזקאל קרוגמאַן, אָרגאַניזירן די בוי-קאָמיטעט-חברים און וועקן אין זיי די אַמביציע צו פארווירקלעכן אַזאַ נאָבעלע אויפגאַבע, ווי אויפבויען אַ שול בנין פאר די שערשעווער קינדער. א סך האָט מיטגעהאָלפן דער טעטיקער עסק׳ן ה׳ שלמה אווערבוך, וועלכער געפינט זיך איצט אין אַמעריקע.

ס׳איז כדאי צו אונטערשטרייכן, אַז צו דער דיספּאָזיציע פון דעם פּרעזעס האָט זיך קיין איין קהלשער שילינג ניט געפונען... ה׳ יחזקאל קרוגמאַן איז ניט פון די, וואָס באַלד ווערן זיי אָפּגעלאָשן; מיט זיין אייזערנער עקשנות צו דערפירן זיין פּלאַן ביזן סוף, שרעקט ער זיך ניט אָפּ פאר דעם „חסרון-כיס" און גיט אויף די נויטיגע בוי-מאַטעריאַלן פון זיין אייגענעם געלט אָדער ער נעמט דאָס נויטיקע אויף זיין קאָנטאָ.

אונזער שול, וואָס ווערט געבויט אין שערעשעוו.

הכנסה קוועלן מן הגרן ומן היקב:

א דאַנק זיין איניציאטיוו, ווערט אָרגאניזירט די יוגונט, וועלכע שאַפט א דראַמאַטישע גרופּע, וואָס שפּילט פון צייט-צו-צייט, מיטן צוועק צו שאפן סומעס געלט לטובת דער זיך בויענדיקער שולע. צווישן די חברים פון דער דראַמאַטישער גרופּע, האָט זיך אַממערסטן אויסגעצייכענט מיט זיין אפּפערוויליקייט און איבערגעגעבענהייט לטובת דער שולע ה׳ משה מרדכי געלמאַן, טראָץ זיין שוואַכן געזונט-צושטאנד, איז ער ארויסגעטראטן אויף דער סצענע און געשפּילט ערשטראנגיקע ראָלן. אויך איז ער ביז זיין טויט געווען א טעטיקער מיטגליד פון דער בוי-קאָמיסיע, נאָכער אין שול קאָמיטעט. ערע זיין אָנדענק! די דראמאטישע גרופּע באַשטייט פון פאלגענדע פערזאָנען:
1. משה מרדכי געלמאַן, 2. שמואלביטש דער שערער, 3. לערער ראק שמואל, 4. קאנטאראָוויטש ראובן, 5. קאגאן הירשל, 6. בובל ראכאמעס, 7. קאנטאראָוויטש כאשקע, 8. פּאַטעראַניעץ שרה, 9. קירזנער אסתר לאה, 10. פעלדבוים שרה, 11. אלתר ראסיכאָווסקי, 12. שמעון לייענמאן. אויך איז די עובדה פון ה׳ קרוגמאן געווען: שאפן פאַר יעדער פאָרשטעלונג די אַנטשפּרעכענדע שטימונג (דורך אגיטאציע) ביי דער באַפעלקערונג, אַז זי זאָל מאסענוויַיז באזוכן דאָס טעאַטער.

מערקווירדיק איז, אז זיין געזעלשאפטלעך-סוחרישער חוש האָט אים קיינמאָל ניט אַנטוישט ביים זוכן אַנדערע הכנסות-קוועלן, וועלכע ער האָט

געשאַפן. א באַראַקטעריסטישע הכנסה-קוועלע, וואָס באַווייזט ווי-ווייט אטאָ דער ה׳ יחזקאל קרוגמאן איז געווען מיט לייב און לעבן איבערגעגעבן דעם שול-געדאנק — איז: די דורך אים געשאפענע אתרוגים-הכנסה... אין 1924 זיינען אתרוגים, צוליב פאַרשידענע סיבות, געווען א יקר-המציאות. דאַן ברענגט ער געלעגענהייטלעך פון וואַרשע אָן אתרוג, מיט וועלכן ער איז מזכה די גאנצע שטאָט. א גאַנץ גרויסע פארהעלטנישמעסיק סומע געלט האָט ער דורכדעם אריינגעבראַכט לטובת דעם בנין.

ס׳ווערט ביי אים געבאָרן א געדאנק פון דורכפירן א „פלעט-אקציע“; און נאָך אזעלכע איינמאָליקע הכנסה-קוועלן. דער אימפולסיווער גייסט זיינער געפינט אָבער נישט קי ן פולקאַמער באפרידיקונג, ביז ער שאפט (נאך גרויסער מ[illegible] אוץ איבערמענשלעכער ענערגיע) סטאַביליזירטע, שטענדיקע הכנסה-קוועלן, ו[illegible] נדרים אויף חתונות, יו״כ קערות, שחיטה-אפצאלונג, פראצענטער פון חברה קדישא, סובסידיעס פון מאַגיסטראַט, פראצענטער פון מכירת המץ און היוועז, וועכענטלעכע באשטייערונג פון דער שערשעווער באַפעלקערונג און אָפצאלונג פארן באשטעטיקן מעטריקעס. צו דעם צוועק זיינען באשטימט-געווארן ספעציעלע „יאר-עדות“, וועלכע פלעגן ביי יעדן פאל פון באשטעטיקן א מעטריקע, נעמען א געוויסן אפצאל לטובת דער שולע. אט מיט אזעלכע ענלעכע מיטלען און דורך אזיינע וועגן איז דער שול געדאנק אריינגעדרינגען אין די ברייטסטע מאסן, ביז עס האט זיך איינגעבילדעט ביי יעדן, אז די שולע איז דער ליבלינג פון דער שערשעווער יידישער באַפעלקערונג. דאס איז געווען א זייער וויכטיקער דערציערישער באווייז פאר די קאָנסערוואטיווע עלעמענטן, וועלכע פעלן ניט אין יעדער שטאָט און באַזונדערס אין א קליין שטעטל; די אויפגאבע איז אויסגעצייכענט אויסגעפירט געוואָרן דורך דעם אָנערקענטן, פארדינסטפולן עסקן און פרעזעס, ה׳ יחזקאל קרוגמאן. די אלע געשאפענע שטענדיקע הכנסות, האָבן מער אָדער ווייניקער זיך געהאַלטן, ביז די קריזיס-יאָרן, און ביז דער אנשטייאונג פון דער שערעשעווער יידישער קהלה; מיט דעם מאָמענט איז, ווי מיט א צויבער-שטעקעלע אלץ אָפגעווישט און אָפגעמעקט געוואָרן פון דעם אויבערפלאך... אמת, א סך זיינען די הכנסות אָפהענגיק פון די באַדינגונגען פון דער צייט; אָבער א סך אויך פון דער ערמידונג און אויסגעשעפטקייט פון דעם ה׳ פרעזעס. די אקטיווערע חברים זיינע זיינען זיך צעפאָרען, און „איינער אויפן פראָנט איז קיין סאָל-דאט ניט“ — זאָגט דאָס שפריכוואָרט.

ווער די גאנצע שטאָט ניט בויעז, וועט אומזיסט זיין די אַרבעט פון יחיד!

דאָס איז די לאָזונג, וואָס איז פראָקלאמירט געוואָרן דורך דעם געשאפענעם בוי-קאָמיטעט אין יענעם היסטערישן שבת.

דער ענטוזיאזם.

אַ דאַנק דעם גוט-אָרגאַניזירטן בוי-קאָמיטעט איז געשאַפן געוואָרן אַן אַטמאָספער פון אויסערגעוויינלעכן ענטוזיאזם. מיט וואָס יעדער איינער האָט געקענט — האָט ער געהאָלפן: ווער מיט אַ נדבה, ווער מיט אַרבעט. ווי אַמאָל יידן בשעתן בויען דעם משכן...

עס שטייט נאָך איצט פאַר מיינע אויגן אן אימפּאָזאַנט בילד, וואָס איליוסטרירט אַמבעסטן די מיטהילף פון דער שטאָט ביים אויפבויען די שולע און דעם ענטוזיאזם דערביי. געוועזן איז דאָס חוהמ"ס, 1924, אַ שיינער, זוניקער טאָג. די גאַסן — באַלעבאַטים פול מיט אויסגערוטע און אונטער דער יום-טוב-ווירקונג זאַרגלאָזע מענטשן אָנגעקומענע „חול-המועדניקעס". איך שפּאַציר בתוכם; פּלוצים: אַ שוואַרצע כמאַרע מיט מענטשן — עלטערע, יינגערע און גאָר פּיצלעך... און קולות — ביזן הימל: שטיינער! אָט איז אַ שטיין! איך בלייב שטיין און דערזע: אַ צענדליק פורען, אָנגעטריבן דורך אונזערע ראשי-הקהל מיטן פּרעזעס ה' יחזקאל קרוגמאַן אין דער שפּיץ; אַרום זיי — דער אמתער חדר קינדער!... מען קלייבט שטיינער אויפן פונדאַמענט פון שול-בנין, יעדער שטיין רופט-אַרויס אַ גוואַלדיקע שמחה ביי די עסקנים, ווי זיי וואָלטן מי יודע וואָס... געפונען! יעדער שטיין ווערט באַגלייט מיט אַ יובל-געשריי פון'ם המון קינדער. אָט האָט מען געפונען דעם אמתן גרויסן שטיין! מען דאַרף האָבן אויף אויפצוהייבן אים לכל הפּחות אַ צענדליק געזונטע עשׂוּס הענט... כ'ווייס ניט, ווי אַזוי און מיט וואָס פאַר אַ כּוח זיי האָבן דעם שטיין אַריינגעוואַליעט אין וואָגן, וואָס האָט די משא קוים-קוים אויסגעהאַלטן?! נישט-אַנדערש — די פאַרבאַהאַלטענע גבורה, די פּאָטענציעלע ענערגיע ווערט אין אַ צושטאַנד פון אַזאַ התלהבות אַנטפּלעקט אין מענטשן. כ'האָב אַ טראַכט געטון: „ווונדער וואָלט אַ מענטש געקאָנט שאַפן, ווען מען קען ביי אים אַרויסרופן אַטאָ דעם מין ענטוזיאזם"... זייער אַ סך און אפשר טאַקע 99% האָט מען פאַר דער התלהבות צו פאַרדאַנקען דעם פּרעזעס. אַ גרויסער פּסיכאָלאָג האָט געזאָגט: כדי אַרויסצורופן ביי אַ צווייטן ענטוזיאזם, אָדער גלויבן אין וועלכע עס איז זאַך, דאַרף דער מענטש אַליין זיין אַ דורכגעדרונגען מיט דעם זעלבן ענטוזיאזם, אָדער מיט דעם זעלבן גלויבן ביז אין דער טיפעניש פון זיין נשמה. ווער עס האָט געזען אָט דאָס בילד, דער האָט זיך לייכט איבערצייגט, אַז דער יינגער מאַן, וועלכער פירט אָן מיט די שטיינער-קלייבער באַזיצט עס אין אַ גרויסער מאָס.

שפטו נא ביני ובין היורשים...

די יורשים האָבן ניט רעזיגנירט פון „זייער" ירושה-פּלאַץ. נאָך דעם, ווי מ'האָט פאַרטריבן דעם פויער פונם פּלאַץ, האָבן די יורשים פאַרפירט אַ פּראָצעס מיט די ראשי-הקהל פאַר פאַראייגענען מיט צוואַנג „זייער" אייגנ-

טום... און ווען דאס געריכט האט אנערקענט, אז דער ירושה-פלאַץ געהערט דער שטאט, האבן זיי איבערגעגעבן דעם ענין אין א העכערן געריכט. ניט וועלענדיק פארלירן ענערגיע אויף אַזעלכע ענינים, באַשליסט דער בוי-קאָמיטעט אַדורכצוקומען אויף א פרידליכן אויפן מיט די יורשים. צו דעם צוועק ווערט אויסגעקליבן א דעלעגאַציע פון: הרב ר' אברהם אהרן וואַלדשאַן, ה' שמואל מייסטער א"ן ה' יחזקאל קרוגמאן, וועלכע פאָרן אין 27.X-1924 קיין פרוזשענע. אַ גאַנצע נאַכט האבן זיי אונטערהאנדעלט וועגן סכסוך ביים פרוזשענער רב; נאָכהער ביי ה' זלמן משה גינזבורג און צו קיין הסכם ניט געקומען, ערשט אויף מארגען פרי, אינם האטעל פון ה' גאלובאוויטש, איז דער סכסוך צווישן די בעלי דברים דערליידיקט געווארן בכי-טוב: מ'האט זיי געגעבן 125 דאלאַר. דער קאַנטראַקט, וועלכן די יורשים האבן אַרויסגעגעבן דער שערשעווער יידישער געמיינדע קלינגט אין דער ווערטלעכער איבערזעצונג פון העברעיש אזוי:

„בע"ה, אלס אן אייביקער באַווייז און פאקט ביי דער שערשעווער יידישער געמיינדע וועט דינען די — דורך אונז, אונטן אונטערגעשריבענע ברידער: בר"ך און משה-שמואל פאמעראַניעץ — באשטעטיקונג, אז דער פלאַץ אין דער שטאט שערעשעוו אין קאמעניעצקער גאס, וואס איז אריבער צו אונז בירושה פון אונזערע עלטערן, און וואס מיר האבן פארקויפט אונזער פעטער מארקל פאמעראַניעץ, וועלכער האט געשענקט דעם אויבנדערמאנטן פלאַץ אלס אייביקן געשאנק פאר דער שערשעווער יידישער געמיינדע מיט דעם צוועק צו בויען אויף אים את"ת-בנין—זיינען מיר וועגן דעם אויבנדערמאַנטן פלאַץ געקומען צו א קעגנזייטיקן הסכם מיט אונזער גוטן ווילן, באַקומענדיק אַלס פאַרגיטיקונג 125 דאָלאַר (הונדערט מיט פינף און צוואַנציק דאָלאַר). פון היינט אָן און ווייטער געהערט דער פלאַץ דער שערשעווער יידישער געמיינדע, וועלכע קאָן טון מיט אים וואָס זי וויל. ניט מיר און ניט אונזערע קינדער האָבן ניט קיין ירושה-רעכט אויף דעם פלאַץ. דאָס אויבן-געזאָגטע חתמענען מיר מיט אונזער גוטן ווילן און מיר באַשטעטיקן, אז ניט מיט קיין צוואַנג, און ניט דורך קיין דרוק האָבן מיר דעם סכסוך מיט דער שערשעווער יידישער געמיינדע דערליידיקט, דאָנערשטאק, דעם צווייטן טאָג אין חודש מרחשון, יאָר תרפ"ה, אין דער שטאָט פרוזשענע" אונטערשריפטן: ברוך און משה-שמואל פאָמעראַניעץ. אין אונזער אַנוועזנהייט איז דער אויבנדערמאָנטער אויסגלייך פאָרגעקומען לויטן יידישן דין און פאר אונזערע אויגן האָבן זיך, די ה"ה ר' ברוך און ר' משה-שמואל פאָמעראַניעץ אייגנהענטיק אונטערגעשריבן; אלס באַשטעטיקונג אויף דעם חתמענען מיר זיך אונטער אין דעם אויבן אָנגעוויזענער דאַטע. אונטערשריפטן: שמואל פינסקי, פייוול גאלובאָוויטש.

די אָרגאַניזיר-הכנות צום שול-יאָר.

אין סוף פון 1926 יאָר—האָט דער בנין געהאַלטן ביים פאַרענדיקט-ווערן.

אונזער שול, וואָס איז געבויט געוואָרן אין שערעשעוו.

כדי צו שאַפן א באָדן, אויף וועלכן עס זאָל זיך לאָזן גלייך נאָכן אויפבוי פון דער שולע אָרגאַניזירן א נאָרמאַלער, פאסנדער קינדער־קאָמפלעט, האָט דער בוי־קאָמיטעט איינגעלאדן ה׳ יעקב שרייבמאן פון פרוזשענע, וועלכער איז היינט צו טאָג גענעראל־סעקרעטאר פון דער „הסתדרות־המורים“ אין פוילן (דאמאָלט א געענדיקטער סעמינאריסט) צו וויזיטירן די היגע לערער, כדי פעסטצושטעלן, ווער פון זיי וועט זיין פאסיק פאר א ציקינפטיק לערער אין שולע. ס׳איז אויסגעקליבן געוואָרן: דער שרייבער פון די שורות; מען האָט, לויט דעם זעלבנם רעקאָמענדאציע, אנגאזשירט פון ווילנער לערער־סעמינאר דעם ה׳ באָקסער. אונזביידן איז אָנגעטרויט געוואָרן די מיסיע צו קלאסיפיצירן די קינדער אין דעם שול־עלטער און צוצוגרייטן זיי צום נייעם שול־יאָר. אין אויסערגעוויינלעך שווערע באדיגגונגען איז אונז, פיאָנערן־לערער אויסגעקומען צו ארבעטן אין א געדונגענעם הויז פון ה׳ אשר דעם שערער אין 2 ענגע צימערן זיינען מיר מיט די קינדער פון פארשיידענער עלטער און ידיעות געזעסן און עוסק־געווען אין דער „מלאכת־הקודש“. אויסשטייענדיק פארשיידענע נסיונות פון אלע זייטן...; נאָך פיל מי — איז אונז געלונגען צו קלאסיפיצירן די קינדער אין 3 גרופעס; מיר האָבן איינגעלאדן די פריילן גלאצער פון פרוזשענע. נאָך פינף מאָנאטן שווערער ארבעט איז אונז געלונגען נאָרמאליזירן מער־ווייניקער די קינדער אין זייערע ידיעות, און אריינפירן זיי אין דער דיסציפלין פון שול־לעבן. אזוי־ארום האָבן מיר געלייגט דעם פונדאמענט, אויף וועלכן עס האָט נאָכדעם באדארפט געבויט ווערן די גאנצע אינערליכע שול־ארבעט, וואָס זאָל אויספאָרמירן דעם אנטשפרעכענדיקן דערציערישן פרצוף פאַר וויטערטיקע־יאָרן.

דער ערשטער לערער־פּערסאָנאַל

וואָס האָט צוגעגרייט די קינדער צום ערשטן שול-יאָר פון אונזער שולע.

די גרינדונג פון דעם סניף־„תּרבּות" איז שערעשעוו.

דעם 9.III, 1926 פאַרבינדט זיך דער בוי-קאָמיטעט מיט דער צענטראַלע „תּרבּות" אין וואַרשע, מיטן צוועק צו שאַפן דאָ אַ לעגאַליזירטן סניף-„תּרבּות", אויף וועמענס נאָמען מ'האָט געזאָלט עפענען די שולע אויפן נייעם שול-יאָר 1926/27. אינטענסיוו און ערנסט אינטערעסירט זיך דאַן די צענטראַלע מיטן ה' משה גאָרדאָן אין שפּיץ, מיט ערטיילן אונז די געהעריקע אינפאָרמאַציעס און מיט אינטערוויניִרן ביי די אַנטשפּרעכענדע אַדמיניסטראַטיווע מאַכט-אָרגאַנען. דעם 19.IV יאָר 1926 קומט פאָר די אָפיציעלע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג אין הויז פון ה' יחזקאל קרוגמאַן, וווּ עס ווערט אויסגעקליבן אַ סניף „תּרבּות" קאָמיטעט און איר קאָנסטיטויִרונג. אַלס פּרעזעס ווערט דאַן פה-אחד געוויילט דער אַפּטייקער ה' אליהו בוימריטער ז"ל. דעם 23.IV יאָר 1926 ווערט דער סניף „תּרבּות" באַשטעטיקט דורך דער מאַכט, און אַריינגעצויגן אין דעם רעיעסטער פון די געזעלשאַפטן און אָרגאַניזאַציעס פון פּרוזשענער קרייז — אונטערן נר. 243.

די ערשטע וויזיטאציע.

דער סניף „תרבות" קאָמיטעט, וועלענדיק זיך איבערצייגן אין דעם פאָרשריט פון די קינדער, האָט איינגעלאַדן דעם דאַמאָלסדיקן מנהל און באַ-וווסטן פעדאגאָג פון דער פרוזשענער „תרבות" שולע, ה' אָקין. דעם 18.VI יאָר 1926 — וויזיטירט ה' אָקון אונזער „שולע". ער באקאנט זיך מיט דער פעדאגאָגישער אַרבעט און מיט די באַדינגונגען, אין וועלכע זי ווערט געפירט. אין צוזאמענהאַנג מיטן פאַרוויילן פון דעם גאסט אין שערעשעוו, ווערט איינ-געאָרדענט א פאָלקס-מיטינג אין גרויסן בית-המדרש. דער שרייבער פון די שורות רעפערירט און דער גאָסט, ה' אָקין. אַן אנגענעם רושם מאכט דער גאסט אויף דער שערשעווער יידישער באַפעלקערונג, שאפענדיק א סימפאַטישע געזעלשאפטלעכע אַטמאָספערע אַרום דער שולע.

דער חנוכת־הבית...

נאָך שווערער ארבעט, אויסערגעוויינלעכע אָנשטרענגונגען מצד דעם בוי קאָמיטעט האָבן מיר ענדלעך זוכה געווען צו פייערן דעם חנוכת-הבית-יום-טוב. ווער עס האָט ניט געזען די אויסגעגאָסענע שמחה אויף די פנימער פון די בוי-קאָמיטעט-מיטגלידער, דער האָט נאָך קיין ערנסט פריילעכן מענטשן אין זיין לעבן נישט געזען! באַזונדערס האָט זיך דאָס געמערקט אויף דעם מיט לייב און לעבן איבערגעגעבענעם פרעזעס, ה' יחזקאל קרוגמאן. ער האָט געהאַט אויף וואָס זיך צו פרייען, זעענדיק די פרוכט פון זיין שווערער ארבעט (הזורעים בדמעה ברנה יקצרו).

שבת פ' בלק, יאָר 1926, פייערט דער בוי-קאָמיטעט צוזאמען מיט אַלע סימפאטיקער דעם חנוכת-הבית. ס'איז איינגעלאַדן געוואָרן דער לערער פון דער פרוזשענער „תרבות" שולע ה' טינסקי, וועלכן מען האָט בדעה געהאַט צו אנגאזשירן אלס אָפיציעל מנהל פון דער שולע. שבת נאָכן דאַווענען זיינען געקומען די איינגעלאַדענע געסט ובראשם דער רב ר' נח ליוועראנט. אין א זייער געהויבענער שטימונג האָט מען פאַרבראַכט, אויסדריקענדיק אונ-זערע ווונטשן, ווי אויך אָנערקענונג די פאַרדינסט-פולע מיטגלידער פון דעם בוי-קאָמיטעט. א באַזונדערער יישר-כוח איז געוואָרן פה-אחד אויסגעדריקט דעם אומערמידלעכן עסקן-דצבורה, פרעזעס פון דעם בוי-קאָמיטעט ה' יחזקאל קרוגמאַן — און דעם אמעריקאנעם הילפס-קאָמיטעט, וואָס האָט געהאָלפן בויען די שולע. פאַרביסן מיט זיסע זאכן און פארטרונקן מיט א גלעזעלע שנאַפּס, זיינען די בעלי-שמחה אין א פריילעכער שטימונג זיך צעגאנגען.

דער עלטערן־קאָמיטעט.

מיטן חנוכת-הבית האָט זיך געענדיקט די נאָבעלע אונאפשאצבארע אויפגאַבע פון די קיינמאָל ניט פארגעסענע פארדינסטפולע מיטגלידער פון דעם בוי-קאָמיטעט. איצט שווימט ארויף א צווייטע אויפגאַבע: אָרגאניזירן די שולע ויפן נייעם שול יאָר 1926/27. די אויפגאַבע באַשטייט אין אַנגאזשירן

אַ [illegible] פּערסאָנאַל און אין טראָגן די מאטעריעלע פאראנטוואָרטלעכקייט פון דער שולע. ס'קימט פאָר אין דעם זעלבן שבת צו-נאכט אַ אלגעמיינע עלטערן-פאַרזאמלינג אין גרויסן בית-המדרש. עס האָבן גענומען אַן אנטייל די ייגנ-טלעכע, דער גאַסט, ה' טינסקי רעפערירט אויף דער טעמע: „די העברעישע שול און איר באַדייטונג פאר דער אויפלעבונג פון נאַציאָנאַלן גייסט". נאָך דעם אינהאַלט-רייכן רעפעראַט, קומען פאָר געהיימע וואַלן צום עלטערן-קאָ-מיטעט. אין רעזולטאט פון די וואַלן זיינען אויסגעקליבן געוואָרן פאָלגענדע פערזאָנען:

1. ה' יחזקאל קרוגמאַן (פרעזעס)
2. ה' אווערבוך שלמה
3. ה' קאַנטאַראָוויטש קאפעל
4. ה' קאנטאראָוויטש ראובן
5. ה' שיינבוים ברוך זליג
6. ה' קאביזעצקי יעקב מאיר (סעקרעטאר)
7. ה' שניידער זלמן
8. ראסיכאווסקי אברהם
9. ה' מאלעצקי פסח

אלס ערן-מיטגלידער זיינען פה-אחד אויסגעקליבן געוואָרן: 1. דער רב דמתא, 2. דער אַפּטייקער, ה' אליהו בוימריטער, ז"ל.

די מיטגלידער פון דעם איצטיקן שול-קאָמיטעט.

דער לערער פערסאָנאל אין יאָר 1926|27.

1. שטיין-מנהל, 2. דיאַמאנט, 3. יואל וואלדשאן 4. ראַבינאָוויטש, 5. גורעוויטש ב.

דאַס יאָר, לויט דער הויפּט-פּעדאגאָגישע אַרבעט, באַצייכנט ווערן ווי א יאָר פון אומאויפהערלעכן קאמפף מיט די איינגעוואָרצלטע שלעכטע נייגונגען ביי די קינדער, און פון זוכן מיטלען צו לינדערן די מאטעריעלע לאַגע. די דיסציפּלין-פראַגע גייט ניט אַראָפּ פון טאָג-אָרדנונג. עס ווערן א דורכגעפירט פּסיכאָלאָגישע כאראקטעריסטיקעס פון די שילער און עס ווערט לויט זיי אָנגענומען די אַנטשפּרעכענדיקע מיטלען פאר יעדן קינדערישן אינדיווידיאום באזונדער, כדי אים אויסצובעסערן. פון פראָגראמאטיש-דידאַקטישן שטאנדפונקט איז די ארבעט ניט קיין צופרידענשטעלענדיקע. סיבות דערצו זיינען פאַרשידענע. א סך ניט קיין אפהענגיקע פונם לערער-פּערסאָנאל, מחמת דעם, אין אַלגעמיין, נאָך ניט פולקאָם אָרגאניזירטער „תּרבות-שול נעץ" אין פּוילן, ווי אויך מחמת דעם, נאָך ניט, פולקאָמען שול-אינווענטאר און שול נויטיקע לערן-מכשירים.

די מעטאָדישע זייט פון דער ארבעט גייט אין דער ריכטונג און לויט די אָנווייזונגען פון די מאָדערנע פּעדאַגאָגישע וועג-ווייזער. א סך האָט געשטערט די לערער אין זייער ארבעט די אַפּאַטישע שטימונג, וואָס האָט זיי, די לערער באַהערשט דער ניט רעגולערער פּענסיע-אויסצאָלונג, ווי אויך צוליב דעם אַנטשטאנענעם סכסוך צווישן די לערער און דעם שול-קאָמיטעט אויפן עקאָנאָמישן באָדן, און באזונדערס צוליב שכירות פאר די צוויי מאָנאטן וואקאציעס. דער „ועד" האָט געוואָלט דורכאויס אָנערקענען פאר זעקס וואָכן. דער ענין האָט אפילו געבראכט צו א 2-טאָגיקן שטרייק ביי די לערער. קיין קולטור-טעטיקייט, אויסער דער שולע, איז מצד די לערער ניט געפירט געוואָרן.

דער לערער פּערסאָנאַל מיט דעם 6-טן קלאַס.

דער מנהל שטיין מיט די שילער פון פינפטן קלאַס.

דאָס יאָר 1927|28.

די לערער: 1. ברוימאַן — פאָרזיצענדער פון פעדאגאָגישן ראט. 2, גאָלדבערג מושע, 3. וואלדשאַן יואל, 4. גורעוויטש ברוך, 5. מאַדריקאמען,

קיין נייס, קיינע שנויים ווערט דורך די לערער אין דער פעדאגאגישער ארבעט אין דעם יאָר ניט אריינגעבראַכט. עס גייט אלץ שאבלאָן-מעסיק אין דער ריכטונג פון דער דערוואָרבענער דערפארונג פון פארגאנגענעם יאָר. עס מערקט זיך אין געוויסע הינזיכטן אַפילו א ירידה. עס איז ניטאָ קיין קאָנזייטיקע פארשטענדיקונג צווישן די לערער וואָס שייך זייערע מעטאָדישע און דידאקטישע וועגן. עס פילט זיך אין א געוויסער מאָס א הפקרותדיקייט פון „איש הישר בעיניו יעשה". קיין פאקטישער מנהל וועלכער זאָל ספּיעציעל טראָגן די פאראנטוואָרטלעכקייט פאר דער פעדאגאָגישער ארבעט אין דער שולע איז ניט געוועזן. אַלס פאָרזיצענדער פון פעדאגאָגישן ראַט איז באשטימט געוואָרן ה' בראומאַן, אויסער דער ארבעט אין שולע — ווערט קיין קולטור טעטיקייט צווישן דער יוגנט ניט געפירט.

די שילער מיטן לערער-פּערסאָנאַל אין יאָר 1927/28.

דאָס יאָר 1928|29.

די לערער: 1. שניידער יעקב— מנהל, 2. בוזשינסקי ש., 3. ברוימאַן שמעון, 4. גראָבער דאָבל, 5. וואלדשאן יואל, 6. מאָדריקאַמען.

דאס יאר האט געבראַכט מיט זיך פיל פאזיטיווע שנויים אין אלע פּרטים. דעריבער וואָלט מען אים געקענט באצייכענען אלס יאר פון דערגרויכונגען. פון פראגמאטיש-דידאַקטישן שטאנדפונקט קומט פאר א קאלאסאלע ענדערונג. עס עקזיסטירט א סטאבילע, נאָרמאלער פראגראם; דעם מאטעריאל באארבעטן די לערער פון פאראויס לויט א פלאן. זיי טיילן אים אַיין אויף מאנאטן אויף א גאנץ יאר. פאראן סיסטעם און פאראנטווארטלעכקייט אין דער אַרבעט. דער ארץ-ישראל-מאמענט ווערט דורך די לערער אויסגענוצט ביי יעדער געלעגענהייט און די ארבעט פון קק"ל צווישן די קינדער איז זייער א לעבהאפטע און פאַראינטערעסירנדיקע. חוצדעם ווערט אויך נעפירט א קולטור-ארבעט צווישן דער יוגנט אין פאָרם פון לעקציעס פון די פאָלגענדע געביטן: היסטאָריע, ליטעראַטור און פאָליטישע עקאָנאָמיע.

דאָס יאָר 1929|30.

1. שניידער יעקב — מנהל, 2. בוזשינסקי ש., 3. גראָבער ד., 4. וואלדשאן י.

די ארבעט פון דעם יאר איז א פאָרזעצונג פון דעם פאַרגאַנגענעם יאָר, דערצו מיט אויסבעסערונגען. עס שאפט זיך אווארעם-סימפאטישע סביבה ארום דער שולע. דער אויטאָריטעט פונם לערער וואַקסט אין די אויגן פון דער שטאָטישער באַפעלקערונג. אין דעם יאָר קימט פאָר דער ערשטער ארויסלאָז פון VII-טן קלאס (ניט קיין נאָרמאַלער, ווייל די קינדער האָבן ניט באַזוכט די שולע פון דעם I-טן קלאס אָן). אויך ווערט אין דעם יאָר איינגעאָרדנט אַן אימפאָזאנטע אויסשטעלונג פון די קינדער-ארבעטן, וואָס שפיגלען אָפ אלע געביטן פון לערנען.

דער פערסאָנאַל-לערער, סניף „תרבות", „השומר הצעיר"
און מיט די שולע קינדער.
(א ל"ג בעומר אויספלוג).

די אימפּאָזאַנטע אויסשטעלונג פון די קינדער-אַרבעטן
אין שול-יאָר 1929/30.

דאָס יאָר 1930|31.

דער לערער פּערסאָנאַל: 1. קוטשינסקן מ, (מנהל), 2. קוטשינסקא דבורה, 3. טרונסקא טייבל, 4. וואַלדשאן יואל.

אין דעם יאר גייט די פּעדאַגאָגישע אַרבעט שאַבלאָן-מעסיק. קיינע נייעסן אין דער אַרבעט ווערן ניט אַריינגעבראַכט. קיין אַנטשפּרעכענדיקע פאַראַנטוואָרטלעכקייט און געהעריקע איבערגעגעבנהייט מצד די לערער איז נישטאָ. אין אַלגעמיין קאָן מען פאַרצייכענען דאָס יאָר ווי ירידה-יאָר.

קולטור-אַרבעט חוץ דער שולע האָט זיך אויסגעדריקט אין דער אָרגאַניזירונג פון די אַרויסלאָז-שילער א. נ. „ארגון בוגרי—בית הספר".

דער לערער=פּערסאָנאַל מיט די שילער אין שול-יאָר 1930/31.

דאס יאר 1931/32

דאָס יאָר ווערט מיט רעכט באַצייכנט אלס יאָר פון אָרגאַניזאַציע. אַן אויסגע-צייכנטע דיסציפּלינירטע אַרבעט ווערט געפירט דורכן לערער-פּערסאָנאַל. אַלס ביישפּיל קאָן באַזונדערס דינען די אַדמיניסטראַציע-אַרבעט. ס'ווערט אין דעם יאָר אָרגאַניזירט דער שול-אַרכיוו, וועלכער איז ביז איצט געווען אין תהו-ובהו-צושטאַנד.

דער לרערער-פּערסאָנאַל:

1. פּעקער יעקב-שמחה (מנהל).
2. וואַלדשאַן יואל
3. ניצבערג ישראל
4. האָכבערג דבורה.

די לערער מיט די שילער אין שול-יאָר 1931|32.

דאס יאר 1932|33.

דער לערער-פערסאָנאַל:

1. פעקער (מנהל)
2. וואַלדשאַן יואל
3. יודילצוווסקי יעקב
4. האָכבערג דבורה

די ווערט פון דער פעדאַגאָגישער אַרבעט פונם לערער-פערסאָנאַל פון דעם יאָר ווערט אויסגעדריקט דורך אַ שריפטלעכער אָפּשאצונג אין דעם וויזי-טאַציע-בוך פונם אינספעקטאָר פון דער צענטראַליע „תרבית" ה' א. איינשטיין. ד ווערטליכע איבערזעצונג פון דעם העברעישן טעקסט לויטעט: 3 יאָר זיינען אַריבער, זינט מיין לעצטן באַזוך אין אונזער שולע „יבנה", ביי דעם סניף „תרבות", דאָ אין שערעשעוו.

איך אונטערשטרייך מיט פאַרגעניגן דעם פאָרשריט פון דעם דערציע-רישן אַנשטאַלט. כ'האָב געפונען דאָס מאָל אַ גוטע אָרגאַניזאַטאָריש-פעדאַגאָגי-שע אָנפירונג, א געפיל פון אחריות פאַר דער דערציערישער ארבעט אין דער שול, וואָס באַזיכט אויפ'ן באָדן פון א פולקאָם גאנצער העברעישער דערציונג. באזינדערס אונטערשטרייך איך, אז טראָץ די שווערע מאטעריעלע באדינגונגען פון דעם אנשטאלט, ווייזען די לערער ארויס (באזונדערס דער פלייסיקער מנהל, ה' פעקער יעקב-שמחה) גרויס איבערגעגעבנקייט אין דעם ריכטונג פון פעדא-גאָגישער פערפאָלקאָמענונג, און איך זאָג זיי: יישר כוחכם! זאָל זייער איבער-

געגעבענע ארבעט דינען פאר א ביישפיל פאר אלע אונזערע עסקנ״ם אויפן געביט פון דער העברעישער דערציונג,

שערעשעוו 1. XII—32

(דער אינספעקטאָר פון די העברעישע „תרבית״-שולן אין פוילן

א. איינשטיין.

אין דעם יאָר קומט פאָר דער צווייטער נאָרמאלער ארויסלאָז פון VII-קלאַס,

---

אל״ג בעומר אויספלוג דורך די לערער, שילער און א טייל יוגנטלעכע פון דער אָרגאניזאציע „השומר הצעיר״ אין יאָר 1931|32

דאס יאר 1933|34

דער לערער-פערסאָנאַל:

1. וואלדשאַן יואל (מנהל)
2. ליפּקינד אשר
3. יודעלעווסקי יעקב
4. סקובעלסקא שיינע

אין דעם יאָר גייט די שולע אריבער אויף קאָאָפּעראטיווע יסודות. דער שול-קאָמיטעט טראָגט ניט קיין מאטעריעלע אחריות פאר דעם שכר-למוד הכנסה (אויסער א פארפליכטונג פון א פאָר הונדערט זלאָט), דער נייער מאטע-ריעלער סדר, צו וועלכן די לערער זיינען ניט געוועזן געוווינט האָט ארויסגע-רופן מיספארשטענדנישן, וואָס האָבן אין רעזולטאט געגעבן א פארערגערונג פון דער ארבעט, הגם די אָרגאניזאטאָרישע, ווי אויך די פעדאגאָגישע טייל פון דער ארבעט איז געשטאנען אויף א גערעריקער מדרגה. נעמענדיק אין אכט די אנאָרמאלע באדינגונגען איז דאָך דורכן רעגירונגס-אינספעקטאר, וואָס האָט

באזוכט די שולע אין 21.II.34, אנערקענט געוואָרן א גרויסער פאָרשריט ביי די קינדער.

דאס יאָר 1934|35.

דער לערער פערסאָנאַל:

1. וואלדשאן יואל (מנהל),
2. יודעלעווסקי יעקב,
3. סקובלעווסקי שיינע,
4. פאָמעראַניעץ לאה,
5. זונדאָוויטש יעקב.

דאָס יאָר האָט ארייגעבראַכט פיל פעדאגאָגיש-מעטאָדישע פאַרטיפונגען און נייעסן אין דער ארבעט. דער לערער-פערסאָנאַל דערפילט זיין אויפגאבע מיט דער פולער פאראנטוואָרטליכקייט. די אדמיניסטראטיווע און ווירטשאפטליכע זייט פון דער ארבעט איז ביישפיל-ווערט. פאראן א שטענדיקער קאָנטאַקט צווישן לערער און עלטערן, א הארמאָנישער צוזאמענארבעט מיטן שול-אינספעקטאָר; א שטענדיקע קאַראספאָנדענץ מיט דעם רעגירונגס-אינספעקטאָר, און מיט דער צענטראַלע „תרבות" אין פרט פון פעדאגאָגישע פראָבלעמען אין דער שול-ארבעט. עס ווערט אדורכגעפירט אַ קאַלאָסאלער רעמאָנט אין שולע, א דאַנק וועלכן די שולע באקומט א גענעריקן עסטעטישן אויסזען. פאר די הֶכערע קלאַסן ווערט אָרגאניזירט א קלוב צום לייענען און פארוויילונגען, ווי אויך אן אַרקעסטער פון 10 קינדער. קולטור ארבעט (אויסער דער שולע) ווערט געפירט אין פאָרם פון רעפעראטן פונ'ם געביט: ליטעראטור און היגיענע.

דאָס יאָר קאָן מיט רעכט באצייכענט ווערן אלס יאָר פון רעפאָרמען אין שול, ווי אן אָפשאצונג פון דער אָרגאניזאציע אין שולע אין דעם אויבנדערמאָנטן יאָר, קאָן דינען פאָלגנדיקער בריוו פון דער צענטראלע פון 10 אָקטאָבער 1934.

אָט איז דער בריוו:

צו דער פעדאגאָגישער לייטונג פון דער שולע „יבנה"

אין שערעשעוו.

אלס ענטפער אויף אַייער בריוו 25.X נומער 218/34, פון די דין-וחשבונס פראָטאָקאָלן פון פעדאגאָגישן ראַט און די האספיטאציעס האָבן מיר געהאַט די מעגליכקייט זיך אָפצושטעלן אויף אייערע אנשטרענגונגען אין דער ריכטונג פון פארטיפן די דידאקטישע יסודות אין דעם אנשטאלט און אריינברענגען סיסטעם און אָרדנונג אין דער טאָג-טעגלעכער אַרבעט.

אונטערשריפטן: גרינוואלד משה
ראבינאָוו ברוך

די לערער מיט די שילער אין שול-יאָר 1934|35.

די פייערונגז לכבוד די שול-ארויסלאזז.

במשך פון דער עקזיסטענץ פון דער שולע זיינען געפייערט געוואָרן 2 פייערונגען לכּבוד דעם פארענדיקן פון די קינדער דעם VII-טן קלאַס. דער ערשטער ארויסלאָז קומט פאָר אין יאָר 1929|30, דער צווייטער — אין 1932|33. באזונדערס צייכנט זיך אויס מיט זיין אימפּאָזאנטע פייערונג דער ארויסלאָז אין יאָר 1932|33, אין וועלכן עס נעמען אנטייל העכער הונדערט מאן; פאָרשטייער פון אלע אינסטיטוציעס און אָרטיקע אָרגאניזאציעס באַגריסן און ווינטשן גליק און ערפאָלג די אַבסאָלווענטן אין זייער ווייטערדיקן לעבנס-וועג. א הארציקע באַגריסונג באַקומען מיר פון אונזערע ברידער-שוועסטער אין אמעריקע. מיר ברענגען דעם ווערטליכן טעקסט פון דער באַגריסונג, וועלכער באַווייזט די צוגעבונדנקייט פון אונזערע אמעריקאנער צו זייער געבורטס-שטאָט שערעשעוו, און זייער פארשטענדעניש פאר דער מאָדערנער דערציונג פון יינגן דור.

„זייער חשובע פריינד!

לאנדסלייט טאטזאכלעכע אויפהאלטער פון דעם בילדונגס-אנשטאלט „יבנה" אין שערעשעוו, פאלגלעך אור-אור-איניקלעך פון רבי יוחנן בן זכאי, זצ"ל.

ווערטע פריינד! עס פרייט מיר זייער און זייער צו האָבן דעם כבוד און פארגעניגן אין נאָמען פון אלע שערעשעווער לאנדסלייט אין נוי-יארק, פון דעם שערעשעווער אונטערשטיצונגס-פאריין, פון דער שול אין בראָנזוויל און פון דעם נייגעגרינדעטן פרויען-פאריין אונטער דעם נאָמען „לײדעס אוקזילערי" (פרויען-הילפס-פאריין), אייך הארצליך און פריילעך צו באַגריסן. ביי דער געלעגנהייט זאָגען מיר

אייך, אז אונזער גייסט, איז באַהערשט פון איין נעדאַנק און געפיל, וועלכער איז איצט מיט אייך, אין אונזער אלטער היים-שטאָט, שערעשעוו.

מיר קענען נוט צוליבן גרויסן שטח-ים, צוליב די אומשטענדן קומען איצט צו אייך; אָבער מיטן אויסדריקן אייך אונזערע טיפע הערצלעכע סימפּאַטיעס נעמען מיר אויך אן איינטייל אין אייער גרויסער שמחה, און מיר אלע ווינטשן אייך א פריילעכן יום-טוב, וואָס וועט — אָן צווייפל — אָנפילן אלעמענס הערצער מיט פרישער ענערגיע, מוט און מיט גייסטרייכן ווילן פאָרצוזעצן די הייליקע אַרבעט פון העלפן דערציען א צוקונפטיקן דור, וועלכער זאָל ברענגען כבוד זיין פאָלק און שיינקייט דער מענשהייט. מיר ווייסן גאנץ גוט, וואָס איר האָט דורכגעמאכט אין די זיבן יאָר פון אייער עקזיסטענץ, מיר שטעלן זיך פאר אַייער נעראנגל, אייער אָפּטימיזם, אייער אנטוישונג. און אלץ, וואָס מען קאָן נאָר דערוואַרטן צוליב ניט-פאראויסגעזעענע סיבות און דעם אייביקן קאָנפליקט צווישן טעאָריע און פראקטיק; זיי זיינען שטענדיק קידער-ווידער, אָבער דאָס דאַרף אונז קיינמאָל ניט אפהאַלטן, ווייל דער הויפט כח, אדאנק וועלכן מ'ר זיינען ביינעשטאנען אלע אָנגריפן, אין אונזער טרו ערייקער, אָבער ערהאבענער געשיכטע — איז געווען דאָס, וואָס מיר זיינען קיינמאָל ביי די שווערסטע אומשטענדן און שרעקלעכע צייטן „ביי זיך“ ניט אראָפּגעפאלן. קיין שום רדיפות האָבן אונזער גייסט ניט שוואך געמאכט, אונזער כבוד אין אונזע־ע אייגענע אויגן — נוט באַרירט. צער אין פיין האָבן אונזער נשמה ניט קליין געמאכט. אָט דאָס איז אונזער גבורה, וואס מיט איר וועלן מיר אויך דעם איצטיקן קריזיס איבערקומען, און ניין וועלן מיר מיט זיגרייכע טריט פאָראויס, באַגלייט מיט מוט און שטענדיק-יידישן אָפּטימיזם.

אויף דעם וועג וועלן מיר און איר פארזעצן די נאָבעלע ארבעט צו דערציען א דור, וואָס וועט ברענגען כבוד און אויפהייבן דעם קולטורעלן ניוואָ פון דער היים-שטאָט, שערעשעוו, און דאָס אַלגעמיינע יידענטום בכלל.

סעקרעטאר: ד ו ד ג י נ ג א ל ד

ניו-יורק 6.VII.33.

די אבסאָלווענטן און קינדער, וואָס האָבן באַזוכט די שול.

32 שילער, צווישן זיי 21 יינגלעך און 11 מיידלעך האָבן געענדיקט די שולע מיט א צענט פון 7 קלאסן. לויט דעם איצטיקן שטאנד זייערן, לאָזט זיך די קוואליפיצירונג מאכן אזוי:

אָן באשעפטיקונג	בעלי-מלאכות	לערנען פריוואט	לערנען קינדער פריוואט	געענדיקט פאָליטעכניקום
9	3	2	4	1

סוחרים	געענדיקט לערער-סעמ.	געענדיקט העבר. גימנ.	באזוכט גימנאַזיום	אלגעמיינע צאָל
2	4	3	4	32

אויסער דעם דערגרייכט די צאָל קינדער, וואָס האָבן באַזוכט אונזער שול ביז די צאָל 70—60. זיי אלע געפינען זיך אין די אָרגאניזאַציעס, „השומר הצעיר“ ה„ביתר“. די וויכטיקסטע טייל פון זיי פארנעמט זיך מיט דער קולטורעלער אָנפירונ״ס-אַרבעט. די מערהייט האָט א פאַך אין האנט.

אויספלוגן.

אויסער באזוכען אין דער נאענטער סביבה — זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן דורך די לערער צוויי גרויסע אויספלוגן קיין ביאלאָוועזש אין די יאָרן 1928|29, 1933|34. אין די אויספלוגן האָבן א אנטייל גענומען שילער פון די העכערע קלאסן און די יוגנט, וואָס האָבן באַזוכט די שול. די לערער מיט די קינדער האָבן גאנצע טעג פארבראכט אין דעם געדיכטן ביאלאָוועזשער אור-וואלד, צוקוקנדיק זיך צו די שיינע, פראכטפולע נאטור-פּאנאָראַמעס און צו די פארשידנארטיקע געוויקסן. די איינטיילנעמער האָבן אויך באַזוכט דעם מוזעאום, וועלכער געפינט זיך אין דעם געוועזענעם קעניגלעכן פּאַלאַץ, און די לעבעדיקע זוברעס.

די טראדיציעס אין שול.

יעדן חנוכה ווערט דורך די שול-קינדער איינגעארדנט אַן אָוונט מיט א פיל-פּאַרביקער רייכער פּראָגראַם. דער אָוונט לאָזט שטענדיק איבער א גוטן איינדרוק אויף די באַזוכער. ל"ג בעומר ווערט איינגעאָרדנט א גראנדיעזער קינדער-מארש מיט נאציאָנאַלע פענער אין די גאסן פון שטאָט און אַן אויספלוג אין וואלד.

וויזיטאציעס.

אין די יאָרן 1926|27, 1929|30, 1932|33 און 1933|34 האָט באַזוכט די שולע דער אינספעקטאָר פון די העברעאישע „תרבות-שולן" אין פוילן ה' א. איינשטיין און מנהל פון דער פרוזשענער „יבנה" שול ה' גרינוואלד. אין די יאָרן 1930|31, 1931|32 און 1933|34 איז די שולע באַזוכט געוואָרן דורך די רעגירונגס-אינספעקטאָרן: ה"ה זאוואדזקי און לעשניקאָווסקי.

די קינדער-ביבליאָטעק.

ביים עפענען די שולע זיינען שוין געווען ביכלעך אין א זייער באַגרעניצטער צאָל. א דאנק דער אַנשטרענגונג און מי פון די לערער ביים אָרגאניזירן פארשידענע אימפּרעזעס אנטוויקלט זיך די ביבליאָטעק אלצמער און מער. היינט צו טאָג ציילט די ביבליאָטעק 513 ביכער. 362 העברעישע און 151 פוילישע. אין יאָר 1931|32 לייגט דער מנהל פעקער דעם פונדאַמענט פון א פעדאגאָגישער ביבליאָטעק פאר די לערער. די ביבליאָטעק ציילט איצט 153 ביכער. 118 העברעישע און 35 פוילישע.

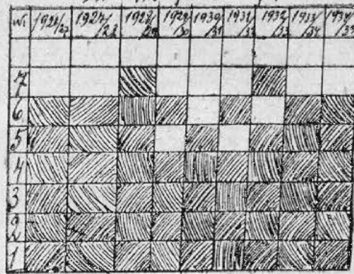
פארשידענע צופאלן אין שולע.

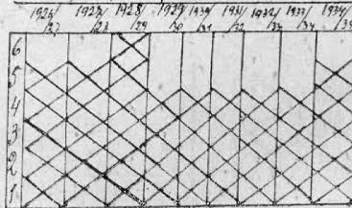
צוליב אומפאָרזיכטיקייט זיינען אין פארלויף פון די צען יאָר געשען דריי צופאַלן: אין יאָר 1927|28 האָט א קינד ארייננעשטעלט א פּאַרקאָרקעוועטע פלאַש אין הייסן אויוועלע. די שילערן טענענבוים לאה, האָט אויפן פאַרלאַנג פון איר קלענערע חברטע געוואָלט אַרויסנעמען די פלאַש; אבער די פלאש האט אויפגעריסן מיט א שרעקליכן קנאַל, אפגעריסן טענענבוימען די אויבערשטע ליפּ און אייניקע קינדער לייכט פערוואונדעט. אין יאר 1932|33 סוף שול-יאר האבן די לערער איינגעארדנט אן אויספלוג מיט די קינדער אין א נאענטן וואלד. אין וואלד האט די שילערן באַסיכעס שרה (12 יאר אלט) זיך דערווייטערט פון די לערער. זי איז באַפאַלן-געוואָרן פון אַ 16-יעריקן שייגעץ, וועלכער האט געוואלט באַגיין איבער איר אַ גוואַלט-טאַט, וואס איז

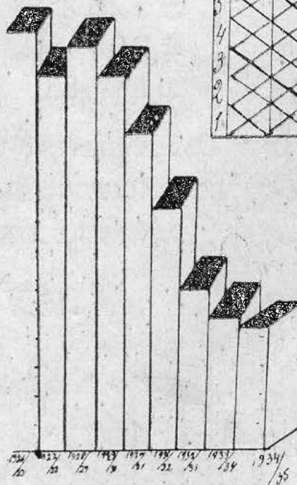
געשטערט געווארן פון צופעליק דורכגעענדיקע — פארביי דעם ארט — אירע חברים-שילער. אין דעם 9.XI.34 האט די קריסטין פּאָולינע, דינסט פון דער שולע, שבת-פרי איינגעהייצט דאס אויוועלע און אוועק. ס'האט זיך אנגעצונדן די פּאדלאגע פון דער סצענע, וואס געפינט זיך ביים אויוועלע אין שפּעטער די וואנט. קינדער, וועלכע האבן זיך צופעליק געפונען אויפן שול-פּלאץ, האבן באמערקט דאס פייער; זיי האבן אלארמירט וועגן דער שׂרפה. די אנגעלאפענע שכנים האבן מיט גרויס מי דאס פייער לאקאליזירט.

די קינדער-באוועגונג פון ניין יאָר-פארלויף.

לערן-יאר	I ייִנגלעך	I מיידלעך	II ייִנגלעך	II מיידלעך	III ייִנגלעך	III מיידלעך	IV ייִנגלעך	IV מיידלעך	V ייִנגלעך	V מיידלעך	VI ייִנגלעך	VI מיידלעך	VII ייִנגלעך	VII מיידלעך	סך הכל
1926/27	10	8	7	3	7	11	12	7	10	5	10	9	-	-	99
1927/28	6	6	9	5	4	9	11	7	6	5	8	4	-	-	80
1928/29	11	14	3	12	11	5	3	6	6	4	6	1	7	7	96
1929/30	11	7	19	6	4	6	10	4	-	-	8	1	7	2	85
1930/31	9	24	15	8	13	7	10	3	4	9	-	-	-	-	102
1931/32	8	11	10	19	15	7	16	8	-	-	9	4	-	-	107
1932/33	14	17	13	16	14	10	13	8	11	4	-	-	7	2	129
1933/34	12	17	14	20	12	10	14	8	11	5	5	3	-	-	131
1934/35	11	15	14	18	7	14	13	11	12	9	10	7	-	-	141
1935/36	7	17	13	17	7	13	13	10	11	9	9	6	—	—	132

הכנסה

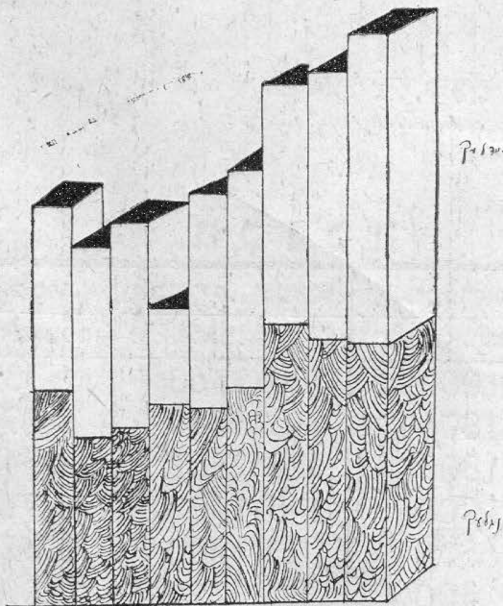
שול=יאָר	שכר=למוד גר.	שכר=למוד זלאָטעם	אַמעריק. שטיצע גר.	אַמעריק. שטיצע זלאַט.	אַמעריק. שטיצע אין $	מאגיסטראט גר.	מאגיסטראט זלאָטעם	שטאָט.הכנ. גר.	שטאָט.הכנ. זל.	קהלה גר.	קהלה זל.
1926|27	95	11,331		3560	400		1000		1460		
1927|28	95	8,294		3649	410		1800		1525		
1928|29	64	12,046		2832	320		1800		670		
1929|30	45	9,910	50	1903	2[illegible]5		1800		938		
1930|31	45	8,820		890	100		1500		2332		
1931|32	72	7,003	80	710	80		400		1734		
1932|33	03	5,107	06	936	117		600		1074		
1933|34	40	4.206		520	100		280			80	327
1934|35	83	3,556	30	783	150			48	260	83	413

הוצאה

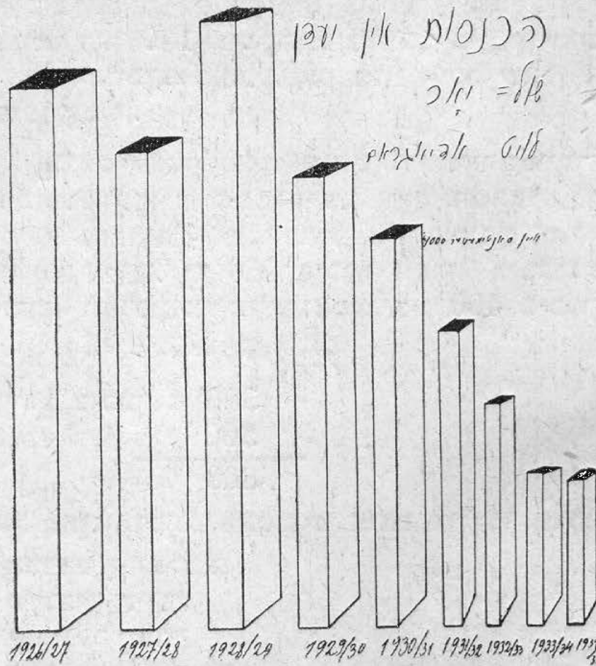
שול-יאָר	שכירות די לערער גר.	שכירות די לערער זל.	לערן-מכשירים, רעמאָנט גר.	לערן-מכשירים, רעמאָנט זל.	אדמיני-סטראציע גר.	אדמיני-סטראציע זל.	פארשידענס און קאסע-באַרוך גר.	פארשידענס און קאסע-באַרוך זל.
1926|27		14,880		1,950		240		281
1927|28	50	12,997		1,572		300		400
1928|29	80	15,725		1,011		300		312
1929|30		13,535		450		240		328
1930|31		11,000		800		240		1,502
1931|32	50	8,636	88	70		286		1,017
1932|33	21	5,526				60		1,470
1933|34		4,839	08	96		60		800
1934|35	83	4,416	87	294		70	47	330

קאָנטראָלירט און אויפגעשטעלט לויט די קאַסע-ביכער דורך דעם קאַסער און בוכהאלטער פון שערשעווער פאָלקס-באַנק ה' קוועלמאן אברהם און ה' יעקב מאיר קאָבעזעצקי.

שערעשעוו 15.VI. 35.

די צאָל שילער און שילערינס אין
[illegible] לויט א דיאגראַם

די שטאָטישע סניף „תרבות“-ביבליאָטעק.

ווי א לעגענדע קלינגט די אנטשטייאונג-געשיכטע פון דעם סניף „תרבות“-ביבליאָטעק. אין יאָר 1923 קלייבן זיך צונויף א גרופּע חברים-קינדער אין עלטער פון 14—15 יאָר, און באַשליסט צו גרינדן א „אייגן“ ביבליאָטעק. אין דער שפּיץ פון דער גרופּע שטייט: אַברהם אווערבוך (שלמה אווערבוכס א זון). די לעצטע אָפּגעשפּאָרטע גראָשנס זיינען זיי מנדב, קויפן קינדער-ביכער און גיבן א נאָמען די ביבליאָטעק „התחיה“. אין הויז פון חבר אברהם אווערבוך געפינט זיך דאָס שאַפקעלע ביכער; דאָ קלייבן זיך צונויף די קינדער און לייענען מיט א באַהאַרציקטער שמחה פון זייער אייגענער ביבליאָטעק! ביסלעכוויז, ציט די ביבליאָטעק צו די אויפמערקזאַמקייט פון אנדערע יוגנטלעכע, וואָס ווערן מיט שווערקייטן אירע לעזער. די נאָכפרעג אויף ביכער ווערט גרעסער; דאַן באַשליסן זיי צו עפענען די „געשלאָסענע טיר“ פאַר אלע! זיי באַקומען די דרייסטקייט אדורכצופירן, פון צייט-צו-צייט, נדבות-אקציעס ביי די שטאָטישע איינוווינער — און די ביבליאָטעק וואַקסט ווי אויף הייוון... אין יאָר 1928 ציילט די ביבליאָטעק 250 ביכער. אין דער צווישנצייט, אין יאָר 1925 גרינדעט א צווייטע גרופּע יוגנטלעכע צווישן זיי: חיים שמש, אברהם קוועלמאַן, טענענבוים יצחק, ראַס־כאָווסקי אלתר, און ביידאַטש זיידל ז״ל א לייען-זאַל אין הויז פון רחל גלאַצער אונטערן נאָמען „האגודת-הציונים“. דער לייען-זאַל שליסט זיך אָבער גיך. עס בלייבט אין דער חברישער קאַסע א געוויסע סומע געלט. וואָס טוט מען מיט דעם? די פראַגע ווערט באַהאַנדעלט דורך די חברים; היות ווי מען קען נישט קומען צו א הסכם, בלייבט פה-אחד: מ׳זאָל קויפן מענדעלע מוכר-ספרימס ווערק, דאָס האָט דערוועקט דעם „אמתן אפּעטיט“ ביי די חברים; זיי ווערן פייערדיק-ערנסטע אָנהענגער פון שאַפן א גרויסע שטאָטישע ביבליאָטעק. חברה אָרדנען איין פון צייט-צו-צייט טעאַטער-פאָרשטעלונגען און פאַרשידענע אַנדערע אימפּרעזעס. די ביבליאָטעק אנטוויקלט זיך אלץ מער; די פרעקווענץ פון די לייענער וואַקסט. די איינגעקויפטע ביכער דערוועקן זייער געשמאַק... אין יאָר 1927

27.III ווערט די ביבליאָטעק לעגאליזירט. אונטערן נאָמען פון סניף „תרבות"; די ביבליאָטעק ציילט דאַן 180 ביכער. ס'בלייבט ביי די גרינדער זיך צונויפ-צוגיסן מיט דער „התחיה"-ביבליאָטעק, און אזוי ארום שאפן איין גרויסע אַל-געמיינע שטאָט-ביבליאָטעק.

נאָך פיל אונטערהאנדלונגען צווישן די פאָרשטייער פון די ביידע ביבליאָטעקן ווערט געשלאָסן א קאָנטראקט, וואָס אנטהאַלט גרויסע הנחות פאַר די גרינדער פון דער „התחיה"-ביבליאָטעק, און ס'קומט אזוי ארום צו א גע-גענזייטיקער פאָרשטענדיקונג. די 250 ביכער ווערן איבערגעגעבן דער סניף „תרבות"-ביבליאָטעק, וועלכע ציילט צוזאמען ביי 400 ביכער.

היינט-צו-טאָג ציילט די ביבליאָטעק:

העברעישע ביכער	300
יידישע „	500
בס'ה	800

די ביבליאָטעק פארוואלטונג באַשטייט איצט פון די פאלגענדע פערזאָנען:

1. אברהם קוועלמאן
2. פיינביר לייבל
3. קירזנער יצחק
4. יודעלעווסקי יעקב
5. יאַקובאָוויטש משה

דער אמעריקאנער הילפס-קאָמיטעט.

אייביק וועט פארבלייבן אין אונזערע הערצער און באַזונדערס פון דעם יונגן שערשעווער דור א דאנקבאַרקייט און אָנערקענונג, אכטונג פאר אונזערע ברי-דער שוועסטער און פריינד אין אמעריקע, וואָס האָבן ניט געקארגט זייער הילף, אַן וועלכער מיר וואָלטן בשום-אופן ניט ביכולת געווען אויפצוטאָן די ארבעט לדורות. צום באַדויערן, באַזיצן מיר ווינציק אינפאָרמאציעס, וואָס זאָל אונז דינען ווי א מאטעריאל צו א כראָנאָלאָגיש-היסטאָרישער שילדערונג פון דער אנטוויקלעטער קולטור-ארבעט. אָט דאָס ביסעלע, וואָס מיר האָבן אין אונזער ארכיוו וועט אונז דינען אויף אויפצושטעלן דאס בילד פון דעם געזעלשאפטלעכן צוזאמענלעבן און ווילטעטיקער ארבעט אויף יענער זייט אָקעאַן.

די ערשטע פארבינדונג.

אין יאָר 1926 האָט דער פרעזעס פון דער בוי-קאָמיסיע, ה' יחזקאל קרוגמאן דערפירט דעם בנין ביז די פענסטער (די גרעסטע טייל פון דער שערשעווער באַפעלקערונג האַלט ה' יחזקאל קרוגמאנס פלאַן פאַר „משוגע"). ווייטער האָט ער זיך געפינען ווי אין א קלעם: ער באַשליסט זיך צו ווענדן שריפטליך צו אברהם-הירש אלכסנדרובסקי און זיין פרוי, איידל, מיט א ביטע, זיי זאָלן „רחמנות"-האָבן און אָרגאניזירן צווישן די לאנדסלייט א הילפס-קאָ-

מיטעט, מיטן צוועק צו שאַפן געלט לטובת דעם שול-בנין, דער בריוו איז געווען ווי א פרווו פון „שלח לחמך על פני המים", טאָמער. ווער ווייס, אולי ירחם? ווי איבעראַשט איז מען געוואָרן, ווען אין אַ שיינעם טאָג דעם 28. V 1926 באַקומט דער פרעזעס פון ניו-יאָרק 200 דאָלאַר, געזאַמעלטע דורך דער איניציאַטיוו פון אלכסנדרובסקי און די ה"ה: ירחמיאל טענענבוים, יצחק-יעקב געלמאַן און יעקב ניבריוו. אין 17. VI 1926 באַקומט דער פרעזעס ה' יחזקאל קרוגמאַן נאָך 200 דאָלאַר, געזאַמעלטע אין ניו-יאָרק דורך אלכסנדרובסקי און זיין פרווי איידל. פון דאַן אָן ווערט ה' קרוגמאַנס אילוזיע פאַרווירקלעכט; דאָס האָט איט געגעבן מוט און דרייסטקייט צו פאַרבינדן זיך ערנסט מיט די שערשעווער לאַנדסלייט אין אמעריקע. אין יאָר 1927 עקזיס-טירט שוין א אָרגאַניזירטער פאריין אונטערן נאָמען: „שערשעווער אונטער-שטיצונגס-פאַריין" וועלכער ציילט 250 מיטגלידער, אָרגאַניזירט דורכן איצט פאַרשטאָרבענעם זייער אקטיווען ה' משה גראָסוויינער, ערע זיין אַנדענק! דער ערשטער פרעזידענט איז געווען בערל שטיינבערג. די אויפגאַבע פון דעם פאריין איז: שטיצן אייגענע מיטגלידער אין פאַרשידענע נויט פאלן און אויך געזעלשאַפטלעכע שערשעווער אינסטיטוציעס.

די הויפט-הכנסה, אויסער מיטגלידס-אָפצאָל איז געקומען פון אָפדינגן פון צייט-צו-צייט א קאָנצערט-אוונט ביי אן אַקטיאָרן-גרופע; די איניציאַטאָרן, פלעגן פאַרשפרייטן צווישן די שערשעווער לאַנדסלייט בילעטן, אַזעלכע „אָוונטן" פלעגן ברענגען 150—100 דאָלאַר.

א ביישפיל פון א קאַנצערט-אוונט-אויפרוף.

קאָנצערט און פעקעדזש פארטיי
געגעבען פון די
שערשעווער שולע. בית יתומים לינת הצדק קאָמיטע
פרר דעם בענעפים
פאר די שערשעווער אינסטיטושאָנס
שבת אבענד, יאנואר דעם 12-טען 1935
אין 225 איסט בראדוויי, נ. י.
איינטריט 25 סענט.

קאָנצערט און פעקעדזש פאַרטי

פריילינכע נייעס

חשוב'ע פריינד, שערשעווער לאַנדסלייט!

מיר, די פאַראייניגטע וואָלונטיר הילפס-קאָמיטע פון דעד שולע בית יתומים און לינת הצדק פאר אונזער אלטער היים שטאָט שערשעוו, אפעלירען צו אייך און לאַדען אייך און אייערע פרויען און קינדער צו קומען צו אונזער אונטערנעמונג—א קאָנצערט און פעקעדזש-פאַרטיי—וואָס וועט שטאַט-פינדען שבת אווענד דעם 12-טען יאנואר 1935, אין 225 איסט בראָדוויי, ניו-יאָרק, וואו מיר וועלען פאַרברייננגען א פרעהליכען אווענד צוזאמען. עס וועלען זיין באַרופענע קרעפטע, אום אונז אלעמען צו אמוזירען, און דאָס

וועט געבען א מעגליכקייט אז מיר אלע וועלען זעהר גוט פארברייינגען און אנטהייל נעמען אין דער ערהאבענער ארבייט פאר די אויבענדערמאנטע אינ-סטיטוציעס. די שולע בית יתומים און לינת הצדק אין אונזער אלטער היים שטאָט שערשעוו.

מיר האָפען דורך דיזען אויפריף און צוזאמענקונפט פריינדליך צו פאר-בינדען די איבעריגע שערשעווער לאנדסלייט, וועמענס האַרץ עס שלאָגט נאָך פאר זייערע אייגענע אין שערשעוו און זיי וועלען צולייגען א האַנד אין דער נאָבעלער ארבייט. מיר פארזיכערען אייך אז איהר וועט זעהר גוט פארבריינ-גען, און אז דער גאנצער פראָפיט, יעדער סענט, וועט געהן צו העלפען די אויבענדערמאָנטע אינסטיטוציעס אין שערשעוו.

איהר וועט אויך האָבען די מעגליכקייט און דאָס פארגעניגען זיך צו טרעפען און א ביסעל זיך דורכשמועסען מיט אלטע בעקאַנטע לאנדסלייט און אויך זיך באקענען מיט די יונגע לאנדטלייט, און אַ ביסעל אָפפרישען אונ-זערע פילע אגגענעמע עראינערונגען און אונזער גארען זיך צו זעהן אַמאָל. איצט האָט איהר די בעסטע געלעגענהייט דערצו.

אונז פרעהט אויך אייך צו מעלדען אז מיר אלע וועלען קענען אָפּנע-מען א מינדליכען גרוס פון אונזערע אייגענע אין שערשעוו, דורך אונזער ווירדיגען לאנדסמאַן שמואל נירענבלאט. ער איז געווען צו באַזוך אין שער-שעוו אין ער האָט זעהר פיל צו דערציילען פון אונזער אלטער היים און אונזערע ליבע פריינד דאָרט.

קומט אלע צו אונזער קאָנצערט און פעקעדזש פאַרטי.

מיט אַכטונג

די וואָלונטיר שולע בית יתומים און לינת הצדק קאָמיטעט.

אונטער דער פאראנטוואָרטליכקייט פון דער שערשעווער אונטערשטיצונגס פעריין און די שערשעווער שוהל אין בראָנזוויל.

די מיטגלידער פון דעם פאריין-קאָמיטעט אין יאָר 1932.

1. נחמן פּאָסמאניק—פרעזידענט
2. בנימין-יצחק מאלעצקי—וויצע-פרעז.
3. דוד גינגאָלד—סעקרעטאר
4. שמואל הארוויטש—1-טער טראָסטי
5. זלמן פינסקי—צווייטער טראָסטי
6. הערשל זאלעפסקי—דריטער טראָסטי
7. סנדר ראז—האָספיטאלער
8. פנחס ראָזענבוים—קאסירער
9. אהרן יאכאָווסקי—אינערע וואַכע.

דער פרויען פאריין.

אין יאָר 1932/33 ווערט אדאנק דער איניציאטיוו פון די ה"ה: שמואל קרוגמאן, הערשל זאלעפסקי, בנימין-יצחק מאלעצקי אזן מיט דער הילף פון פיל אנדערע ארגאניזירט א „פרויען-פאריין". דער ציל פון דעם „פרויען-פאריין" איז גע-ווען: שאפן פון קליינע יערליכע באשטייערונגן שטיצע פאר דער שולע.

טעטיג אינם „פרויען-פאריין" זיינען געווען: באזונדערס, די שוועסטער ראָזע גראָסווינער און די ברידער אלכסנדרובסקי, אברהם-הירש און יודל יאבאָווסקי.

דער קאָמיטעט פון דעם „פרויען-פאריין" באשטייט פון די ה"ה: פעשע זאלעפסקי—פרעזעס, לייזער קרוגמאן—סעקרעטאר און שרה נעכע לאכמאן—קאסירשע.

די בראָנזווילער שול.

די שערשעווער לאנדסלייט אין אמעריקע באזיצן אן אייגענע שול אויף 504 סטאַון עווניל בראָנזוויל. די שול ווערט אויך באנוצט פון צייט-צו-צייט פאר אַ צענטראלן זאמל-פונקט ביים באהאנדלען אין פארשידענע פאלן דרינגענדע ענינים. ס'איז ווינטשסווערט אונטערצושטרייכן ביי דער געלעגנהייט, אז די בראָנזווילער שול האָט א סך פארדינסטן ביים אויפבויען די שערשעווער שולע ווי אויך ביי איר ווייטערדיקער עקזיסטענץ. פארהעלטנישמעסיק גרויסע געלט-סומעס פלעגט די בראָנזווילער שול אונז אריינשיקן און דערמיט ניט איינמאל דעם שול-קאָמיטעט פון דער שווערער מאטעריעלער לאגע ארויסגעראטעוועט. אונזער הארציקסטן דאנק ווען מיר שטענדיק פירן צו די מענטשן, וועלכע זיינען געשטאנען אין שפיץ פון דעם אויבנדערמאָנטן שיל-קאָמיטעט. די פירער פון דער בראָנזווילער שול אין יאָר 1933 ה"ה 1. שמואל קרוגמאן—פרעזידענט, 2. הערשל זאלעפסקי — וויצע פרעזידענט, 3. לייזער קרוגמאן — סעקרעטאר, 4. בנימין-יצחק מאלעצקי — גבאי ראשון, 5. דוד לאסמאן — קאסירער.

די חברה-קדישא.

ס'עקזיסטירט ביי זיי אן אייגענע „חברה-קדישא“ אין פאָלגענדערן צוזאמענשטעל:

1. סנדר ראָם — גבאי ראשון, 2. שמואל קרוגמאן — גבאי שני, 3. פנחס ראָזענבוים — גבאי שלישי.

אין אלגעמיין ציילט דער קאָמיטעט פון דער „חברה-קדישא“ 18 מיטגלידער, וועלכע געהערן צו דעם שערשעווער פאריין. אטאָ דער קאָמיטעט טוט זיין ריטועלע ארבעט כדת וכדין בישראל.

דער רעאָרגאַניזירטער הילפס-קאָמיטעט.

דעם XI 6 1933 ווערט דער הילפס-קאָמיטעט רעאָרגאניזירט אונטערן נאָמען „שערשעווער אונ. פאריין וואלענטיר בית יתומים, שולע און ליגת-הצדק קאָמיסיע“. די הויפט-יסודות, אויף וועלכע דער אויבנדערמאנטער פאריין שטיצט זיך זיינען: ס'ווערן אָנגענומען מיטגלידער בלויז אזעלכע, וועלכע צאָלן רעגולער די שטענדיקע זעלבסט-פאַרפליכטעטע באשטייערונג. די אויפגעזאמעלטע געלטער ווערן גענצלעך פארברויכט אויף שטיצן די שערשעווער אינסטיטוציעס בתוחם די שולע, וואָס באַקומט 50%. די טעטיקסטע מיטגלידער זיינען די ה"ה: הערשל פאָסמאניק—סעקרעטאר, ישראל-מיכל באדריצקי און זיין ברודער, וועלכע פאָרן שטענדיק מיט זייער אייגענעם אויטאָמאָביל צו איינמאנען די מיטגלידס-באשטייערונג.

די אויבנדערמאנטע חברים פאָרן ספעציעל קיין פילאדעלפיע, מיטן צוועק צו אָרגאניזירן ביי די שערשעווער לאנדסלייט אַן אָפטיילונג פונם אויבנדערמאָנטן הילפס פאריין.

די מיטגלידער פון דעם רעאָרגאַניזירטן קאָמיטעט
פון דער שערשעווער קאָלאָניע אין ניו-יאָרק.

די שטייענדיקע שורה פון רעכטס: נחמן פאַסמאַניק, פסח אווערבוך, אברהם צבי אלכסנדר, יצחק יעקב געלמאַן, הערשל זאַלעפּסקי, הערשל פינסקי.

די זיצענדיקע שורה פון רעכטס: שלמה אווערבוך, שמואל קרוגמאַן, דוד ניגנאָלד, בנימין יצחק מילעצקי, איסער זובער.

ישראל מיכל באדריצקי—א מיטגליעד פון דעם רעאָרגאַניזירטן איצטיקן קאָמיטעט.

די קהלה אין שערעשעוו.

יעדע ניי געזעלשאפטלעכע דערשיינונג אין לעבן רופט ארויס אן אפאָזיציע מצד די קאָנסערוואטיווע עלעמענטן. אויך די קהלה אין שערעשעוו האָט אויסצושטיין א שטארקע געגנערשאפט. מהאי-טעמא, זיינען אירע פונקציעס נאָך זייער שוואַכע, אָבער ביסלעכווייז מערקט זיך לעצטענס מער לעבענס-אָטעם ביי דער קהלה; עס ביירגערט זיך איין אָט דער געדאנק, אַז א בעל-הבית אויף שטאָטישע פארמעגענס מוז זיין, און השגחה אויפן קולטור-געזעלשאפטלעך רעליגיעזן לעבן איז דער באַדינג פון דער צייט.

איר אנטשטייאונג.

אין יאָר 1928 באקומען די ראשי-הקהל אין פרוזשאנע פון אינערן-מיניסטעריום א פאראָרדנונג אדורכצופירן אין זייער קרייז (פרוזשענע, שערעשעוו, לינעווע און אראנטשיץ) וואלן צו דער קהלה. צוויי פאָרשטייער פון פרוזשענער ראשי-הקהל קומען צו פאָרן קיין שערעשעוו, רופן צונויף די חשובי-העיר אויף א זיצונג, אויף וועלכער עס ווערט געשאפן א וואהל-קאָמיסיע פון 16 פערזאָן (א העלפט האנדווערקער און א העלפט סוחרים). די וואל קאָמיסיע פירט אדורך א רעגיסטראציע פון דער שטאָטישער און ארומיקער באַפעלקערונג. אין יולי 1928 קומען פאָר די וואַלען. די אורנע מיט די אָפּגעגעבענע שטימען פירט מען אוועק קיין פרוזשענע. אין רעזולטאט פון די וואלן ווערן באשטימט 2 פרנסים פון שערעשעוו, און די פערזאָנען פון ה' קאַפּל קאנטאראָוויטש און ה' מאיר געלמאן.

ס'ווערט אוועקגעשיקט א דין וחשבון צו דער אדמיניסטראַטיווער מאכט; ערשט נאָך 5 יאָר באקומט די קהלה א באשטעטיקונג פון מיניסטעריום. דעם 1.VIII 1933 ווערט די אָפּטיילונג פון דער קהלה אין שערעשעוו, וואָס איר צענטער איז אין פרוזשענע, אָרגאניזירט. דער סעקרעטאר אין דער פערזאָן פון ה' יעקב מאיר קאביזעצקי, ווערט באַשטימט דורך די פרנסים. מיט דער צייט פארלירט די שולע „יבנה" אירע דורכן פרעזעס ה' יחזקאל קרוגמאַן שווער דערוואָרבענע הכנסה-קוועלען, ווי די פראַצענטער פון דער שחיטה און ה"ק. מיט שוועריקייט פועלט דער פרעזעס אויף דער בודזשעט-זיצונג, א פאר-העלטניסמעסיק גרויסע סובסידיע פאר דער שול. אָבער, ליידער, בלייבט דאָס נאָר אויפן פאפיר. נעמענדיק אין אכט, אז די אויסגאבן, וואָס די קהלה, ווי א אינסטיטוציע, וואָס נעמט ארום א גאנצע שטאָט, זיינען זייער גרויסע און די הכנסות, צוליב דער שטאַרקער קעגנערשאפט מצד דער באפעלקערונג — קליינע, ווערט פארשטענדליך למאי די קהלה האָט בשום-אויפן ניט געקאָנט אויסצאָלן אירע צוגעזאָגטע סובסידיעס.

לעצטנס, איז אדאנק דער מי פון ה' קרוגמאן יחזקאל אויסגעפועלט געוואָרן, אז די אינסטיטוציעס און בתוכם די שולע באַקומען אויסגעצאָלט 50% פון דער הכנסה, יעדן מאָנאט, במזומנים.

די תקונים אין שטאָט.

במשך פון דער עקזיסטענץ פון דער קהלה, האָבן די פרנסים אדורכגעפירט א קאַלאָסאַלן רעמאָנט אין מרחץ, וואָס איז געווען זייער חרוב. די קהלה טעטיקייטן אין זייערע איינצייטלהייטן שפיגלן זיך אָפּ אין פאָלגענדע בודזשעטן:

יאָר 1933

הוצאה	זלאָט.	גר.	הכנסה	זלאָט	גר.
שולע און ת"ת	1500		שחיטה	1500	
בית יתומים	700		חברה-קדישא	500	
פרויען=פאריין	400		געבורטן אין חתונות	200	
לינת-הצדק	200		עטאט	2600	
האָלץ פאר אָרימע	210				
מצות חטים	200				
ביבליאָטעק	50				
באָד און בית=עלמין	500				
סעקרעטאר	300				
אָפּצאָלונג אין פרוזשענע	300				
רייזעס	120				
שמש	60				
פּאַפּיר	30				
ניט פאָראויסגעזעענע	230				
ס"ה	4800		ס"ה	4800	

יאָר 1934

הוצאה	זלאָס.	גר.	הכנסה	זלאָט.	גר.
שוחט	1800		שחיטה	3800	
שולע	1200		מעטריקעס	200	
בית-יתומים	200		עטאט	1312	
פרויען-פאריין	100		חברה-קדישא	500	
לינת-הצדק	200			5812	
דאָקטאָר	300				
סעקרעטאַר	400				
אָפּצאָלונגן אין פרושענע	360				
ביבליאָטעק	50				
מעות-חטים	100				
באָד	500				
באַנק-חוב	100				
קראנקן-קאָסע	125				
פּאַפּיר	30				
רייזע-הוצאות	120				
ניט פאראויסגעזעענע	227				
בס"ה	5812				

יאָר 1935

גר.	זלאָט.	הכנסה	גר.	זלאָט.	הוצאה
	1000	עטאט		500	אָפּצאָלונגן אין פּרוזשענע
	1500	שחיטה 50%		225	סעקרעטאר און שמש
	400	חברה-קדישא		10	פּאַפּיר און ביכער
	2900			610	שולע „יבנה"
				300	בית-יתומים
				300	פרויען פאריין
				50	לינת-הצדק
				100	האָלץ פאַר אָרימע
				100	חוב-באנק
				20	ביבליאָטעק
				300	באָד
				40	בית-עלמים
				100	רייזע-הוצאות
				100	מעות-חטים
				145	ניט פאַראויסגעזעענע
				2900	בס"ה

די אלגעמיינע „גמילות-חסדים"-קאַסע אין שערעשעוו.

— באריכט —

אין אָנהויב פון איר טעטיקייט, האָט די גמ"ח-קאַסע אין שערעשעוו אנטוויקלט זייער א שוואכע ארבעט. אין קאַסע איז געווען ווייניק געלט, און די צאָל ארויסגעגעבענע הלוואות א נישטיקע.

אומצופרידן מיט דעם צושטאנד, ווערט גערופן אַ פארזאמלונג ביי א באטייליקונג פון 45 מיטגלידער (פאָרגעקומען שבת, דעם 35.15.VI אין לאָקאַל פון „טאָג-היים"). אויף אָט דער פארזאמלונג קומען בולט צום אויס-דרוק די פאָדערונגען פון די פארזאמלטע, לגבי אזא ערשטראנגיק וויכטיקע אינסטיטוציע ווי ס'איז די גמ"ח-קאַסע, און אז דער ביז איצטערדיקער מצב קאָן אויף להבא ניט געדולדעט ווערן מער.

נאָך א לענגערע דיסקוסיע, ווערט באַשלאָסן צו וויילן א צייטווייליקן אָרגאניזיר קאָמיטעט, אויף א צייט פון 3 חדשים.

אינם צייטווייליקן קאָמיטעט זיינען אויסגעוויילט געוואָרן די ה"ה (לויטן א"ב): 1) גיכמאַן איסער, 2) וואַלדשאַן נאָטל, 3) וויסאָקער ישראל, 4) טענענ-בוים שבתי, 5) לינדין יצחק, 6) סיני בנימין, 7) פּאָמעראַניעץ יוסף, 8) קאָ-זיאַל מיכאַל, 9) קאַנטאָראָוויץ ראובן, 10) קאָלאָדיצקי אברהם, 11) קיסעלעוו יוסף, 12) קליינערמאַן יעקב, 13) קרוגמאַן יחזקאל, 14) ראַכאַמעס אהרן.

צוזאַמען פּערזאָן (14) מענטשן, אין דעם 5 פּערזאָן פון דער פריערדיקער פּאַרוואַלטונג, און 9 — ניי אויסגעוויילטע.

אויף דער קאָנסטרואירונגס זיצונג פון קאָמיטעט וואָס איז פאָרגעקומען גלייך דעם זעלבן טאָג, זיינען אויסגעוויילט געוואָרן:

אַלס פּרעזעס — ה׳ ישראל וויסאָקער,
סעקרעטאַר — ה׳ יוסף קיסעלעוו,
קאַסיר — ה׳ יחזקאל קרוגמאַן,
פּרעזידיום מיטגלידער — אברהם קאַלאַדיצקי און יצחק לינדין.

אין דער הלואות-קאָמיסיע זיינען אריין די ה״ה: 1. מיכאַל קאָזיאָל, 2. שבתי טענענבוים און 3. איסר גיכמאַן.

אין רעווידיר קאָמיסיע — יעקב קליינערמאַן, מיכאַל קאָזיאָל, ראובן קאַנטאָראָוויץ, בנימין סיני.

דער ניי אויסגעוויילטער קאָמיטעט אנטוויקלט א פיבערהאפטע טעטיקייט. אויף דער זיצונג, וואס קומט פאר גלייך אויפצומארגנס (דעם 16-טן VI) ווערט דורכן פּרעזעס ה׳ ישראל וויסאקער, ארויסגערוקט אַ פאָרשלאַג, אַז די פּאָרמעגלעכע פּאַרוואַלטונגס מיטגלידער בארגן אויס פון אייגענער איניציאַטיוו, דער גמ״ח קאַסע, געוויסע סומעס געלט אָן פּראָצענט.

אפשאַצנדיק די וויכטיקייט פון דעם פאָרשלאַג, נעמלעך — אַז אויב די פּאַרוואַלטונגס-מיטגלידער אַליין וועלן ניט זיין אַרויסצוהעלפן דער אינסטיטוציע מיט אנפּראָצענטיקע הלואות, דאַמאָלט קאן די „גמילות-חסדים״-קאַסע ניט עקזיסטירן — האָבן די אנוועזנדיקע באַוויזן אַ עוסטערהאַפטן ביישפּיל, ניט נאר דורך שיינע ווערטער, נאר דורך מעשים, און באַשלאָסן אַליין צו געבן פרייוויליקע הלואות אן פּראָצענט. דער אינסטיטוציע, וואס זיי רעפּרעזענטירן. דער ערשטער רופט זיך אַרויס דער פאָרשלאַג-געבער, פּרעזעס ה׳ ישראל וויסאָקער מיט א הלואה פון 100 ג״ד אויף אַ טערמין פון 6 חדשים אן פּראָצענט.

דאַן מעלדעט זיך — ה׳ יחזקאל קרוגמאַן	מיט א הלואה פון	100	ג״ד
ה׳ איסר גיכמאַן	„ „ „	100	„
ה׳ יוסף פּאַמעראַניעץ	„ „ „	100	„
ה׳ מיכאל קאזיאל	„ „ „	50	„
ה׳ בנימין סיני	„ „ „	50	„
ה׳ ראובן קאנטאראוויץ	„ „ „	50	„
ה׳ יצחק לינדין	„ „ „	50	„
ה׳ שבתי טענענבוים	„ „ „	25	„
און ה׳ אברהם קאלאדיצקי	„ „ „	25	„

דער מיטגלידס-אפּצאָל ווערט באַשטימט אויף 10 גראשן א חודש, דעמבײַ זייענדיק דורכגעדרונגען מיט דער פולער אחריות און ערנסט פאר דער זאַך, און ווילנדיק אליין דינען אלס ביישפּיל פאר אנדערע — לייגט ווידער פאר דער פּרעזעס ה׳ ישראל וויסאקער אז אלע אנוועזנדיקע זאלן איינצאָלן יעדער פאַר א גאנצן יאר פאראויס מיטגלידס-אפּצאל.

דער פאָרשלאַג ווערט איינשטימיק אָנגענומען און אלע קאָמיטעט מיטגלידער צאָלן גלייך אויפן אָרט איין זייער באַשטייערונג.

די הויך פון יעדן מיטגלידס-פּאַי ווערט באַשטימט אויף 5 (פינף) גילדן, וועלכע ווערן צעלייגט אין דריי מאָל: גלייך ביים ארויסגעבן די ערשטע הלואה ווערט אראָפּגערעכנט 2 ג״ד, און די איבעריקע — אין 2 ראַטעס צו 1,50 ג״ד.

די הלוואות גופא זיינען אויף א סומע ביז 40 (פערציק) גילדן, מיט א טערמין פון 5 וואָכן.

די הלוואות ווערן אַרויסגעגעבן 2 מאָל וועכנטליך: דינסטאָג און שבת צונאכטס.

אויף א באַריכטס-זיצונג, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 30-טן VI, ווערט פעסטגעשטעלט, אז פאַר די 2 וואָכן זינט די „גמילות-חסדים" קאַסע עקזיסטירט, זיינען געשאפן געוואָרן 30 מיטגלידער. פאַיען זיינען איינגעצאָלט געוואָרן אויף אַ סומע פון 105.50 זל. פקדנות (ווקלאדן) אויף 575 זל. מיטגלידס-אָפצאָל — 12.30 ג"ד.

הלוואות זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן 11 אויף דער אלגעמיינער סומע פון 330 ג"ד.

דעם 10.VII איז פאָרגעקומען א זיצונג פון דער קרעדיט-קאָמיסיע אין באַשטאַנד פון די ה"ה: מיכאַל קאָזיאָל, איסר גיכמאן און שבתי טענענבוים. זיי האָבן באשטימט פאר 42 מיטגלידער קרעדיטן לויט זייער שטאנד אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1695 זל.

דאסגלייכן די רעווידיר-קאָמיסיע (אין באַשטאַנד פון די ה"ה יעקב קליינערמאן, מיכאל קאָזיאָל, ראובן קאַנטאָראָוויץ און בנימין סיני) האָט דעם 15-טן VII דורכגעפירט א רעוויזיע פון די ביכער אין דער אָנוועזנהייט פון פרעזעס ה' ישראל וויסאָקער און קאַסיר ה' יחזקאל קרוגמאַן — און פעסט-געשטעלט, אז אלץ ווערט געפירט אין דער בעסטער אָרדנונג.

די הלוואה פון ה' זרח בירענבוים.

נאָכדעם, ווי די „גמילות-חסידים" קאַסע האָט באוויזן פאָפולער און באַ-ליבט צו ווערן א דאנק דער אונדערמידלעכער און מוסטערהאפטער ארבעט פון די קאָמיטעט-מיטגלידער — איז די ידיעה וועגן אָט דער ייִנגער און אזוי נויטווענדיקער אינסטיטוציע — דערגאנגען אויך צו די שערעשעווער לאנדס-לייט אין אויסלאנד.

דעמאלט האָט זיך אין א בריוו געווענדעט אונזער בן-עיר, דער חשובער עסקן און כלל-טוער ה' זרח בירענבוים פון פתח-תקוה (ארץ ישראל) און אָנגעבאָטן צו געבן דער גמ"ח-קאַסע אן אנפראָצענטיקע הלוואה פון 500 (פינף הונדערט) דאָלאַר אויף א טערמין פון 3 יאָר.

קאמיטעט פון דער אלגעמיינער גמ"ח קאסע בשרשוב
מיט דעם חשוב'ן גאסט ה' ז. בירענבוים (פתח-תקוה) א"י

1. איסער גיכמאַן, 2. יוסף פאַמעראַניעץ, 3. בנימין סיני, 4. יעקב קליינער-מאַן, 5. מיכאַל קאָזיאָל, 6. שבתי טענענבוים, 7. ראובן קאַנטאָראָוויץ, 8. פרעזעס ישראל וויסאָקער, 9. קאסיר יחזקאל קרוגמאן, 10. זרח בירענבוים (פתח-תקוה), 11. משה אליהו זילבערשטיין, 12. סעקרעטאר יוסף קיסעלעוו.

די פארוואלטונג, וועלכע איז זיך צונויפגעקומען דעם 27-טן אויגוסט, האָט מיטן פולן ערנסט באַטראַכט דעם פאָרשלאג פון ה' בירענבוים. נאַך א לעבהאפטער דיסקוסיע, איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז מע'ווענדעט זיך וועגן א הלואה דערוויל נאָר פון 300 (דריי הונדערט) דאָלאָר; אלס גאראנטיע אויף דער סומע זאָל מען דעם ה' בירענבוים אוועקשיקן וועקסלען אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1600 זל.

דער ה' זרח בירענבוים אַבער, האָבנדיק דעמ פולן צוטרוי צו דעם קאָמיטעט, ווארט ניט אויף קיין ענטפער אונד קיין וועקסלען, אונד שיקט אריין דעם 17.VIII אויף דעם אדרעס פון דעם קאַסיר, ה' יחזקאל קרוגמאן, פאר דער אלגעמיינער גמ"ח-קאַטע א טשעק פון 550 דאָלאר.

500 דאָלאַר אין הלואה, אונד 50 דאָלאַר אַ נדבה פאר דער קאַסע.

דער קאָמיטעט אַקצעפטירט דאן די הלואה מיט דעם באַדינג, אז דער ה' זרח בירענבוים וועט מסכים זיין צו וואליאָריזירן די 500 דאָלאַר אויף

פוילישע זלאָטעס, לויט דער טאָג-קורס 5.25 זלאָט. און באשליסט אויסצודריקן א דאַנק דעם ה׳ זרח בירענבוים.

פון די 500 דאָלאר ווערט באַשלאָסן דערווייל אויסצוטוישן נאָר 50׳ די רעשט (450 דאָלאר) פארבלייבט פאָרלויפיק אין עפעקטיווע דאָלארן. לויט א שפּעטערדיקן באשלוס ווערן אויסגעטוישט נאָך 100 דאָלאר אין זלאָטעס.

אין אָנהויב סעפּטעמבער האָט דער ה׳ זרח בירענבוים פון ארץ ישראל, געווילט אין פוילן, און באזוכט אויך זיין היימשטאָט שערעשעוו. ביי דער געלעגנהייט איז פאָרגעקומען א פייערלעכע זיצונג פון גאנצן קאמיטעט מיטן חשובן גאסט בראש.

דער פּרעזעס ה׳ וויסאקער גיט איבער א גענויעם באריכט פון דער טעטיקייט, וואס עס פירט די אלגעמיינע „גמילות-חסדים“ קאסע אין שערעשעוו. די צאל מיטגלידער איז געוואקסן ביז 75, לייערס — 46, ארויסגעגעבענע הלוואות אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1276 זל.

יעדער מיטגליד קאן קריגן א צווייטע הלוואה אין דריי טעג ארום נאכן אויסצאלן די ערשטע. די גרויס פון א הלוואה איז געהעכערט געווארן ביז 50 זל. די קאסע, וואס איז פריער געווען אפן נאר 2 מאל אין דער וואך — איז איצט טעטיג יעדן טאג פון 9-7 אוונט (אין דער הויז פון ה׳ יחזקאל קרוגמאן).

דער געערטער גאסט, ה׳ זרח בירענבוים, ווייזט ארויס גרויס פאראינ-טערעסירונג פאַר דער ביז איצטיקער אַרבעט. לויט זיין פאָרשלאג ווערט באַ-שלאָסן אויף ווייטער ארויסצוגעבן הלוואות אויך אויף סומעס גרעסערע פון 50 ג״ד. ער אַפּעלירט צו די קאָמיטעט-מיטגלידער, זיי זאָלן זיין פאַראינטערע-סירט, אַז וואָס מער פערזאָנען זאָלן געניסן פון דער גמ״ח-קאַסע.

וועגן דער הלוואה פון די 500 דאָלאַר: היות די געלטער אין דער גמ״ח-קאַסע ווערן ארויסגעגעבן און איינגעקאסירט נאָר אין זלאָטעס, נעמט דער ה׳ בירענבוים די זאך צו קענטעניש און באשטימט דארויף, אז דער קאָ-מיטעט זאָל אויסטוישן די גאנצע סומע לויטן טאַג-קורס פון דאָלאר. דער חוב ווערט וואלאריזירט (אויף דער אלג. סומע 2625 ג״ד) און דער קאָמיטעט פארפליכטעט זיך אין דריי יאָר ארום עס צוריקצוצאָלן.

ס׳ווערט באוואָרנט, אז אין פאל פון א שינוי אין וואליוטע-קורס, מוז די פארוואלטונג די איינגעקאסירטע געלטער צוריק אויסטוישן אויף דאָלארן.

די פאַרוואַלטונג פון דער גמ״ח-קאסע אין שערע-שעוו דריקט אויס דערמיט איר גרויסן דאנק דעם חשובן עסקן און נדבן, ה׳ זרח בירענבוים פון א״י, און ווינטשט אים אין נאמען פון אלע מיטגלידער — גליק און דערפאלג אין זיין לעבנס-וועג. ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו!

גלייכצייטיק ווערט אפעלירט צו אלע אונדזערע שערעשעווער לאנדס-לייט אין אמעריקע און אנדערע ערטער, אז זיי זאָלן זיך פאראינטערעסירן מיט אזא וויכטיקער אינסטיטוציע, ווי ס׳איז די גמ״ח-קאסע, וועלכע העלפט ארויס מיט אָנפּראָצענטיקע הלוואות דער רואינירטער יידישער באפעלקערונג אין שערעשעוו, געבנדיק זיי דערמיט א מעגלעכקייט זיך צו דערהאלטן ביז זייערע שוואכע פאראָרימטע פרנסה קוועלן.

די ברכות און ווינטשן פון די היגע יידישע איינוווינער זאָלן זיי די ווייטע לאנדסלייט אויפמונטערן און פאראינטערעסירן פאר זייער היימשטאָט שערעשעוו אין דער אָרטיקער גמ"ח-קאסע, וואָס לינדערט און באַקעמפט דער שרעקלעכער פאראַרומונג פון יידישן ישוב. "ופי הטוב ישלם גמול פעלים" און זיי זאָלן באגליקט ווערן בכל מעשה ידיהם, ווי עס ווינטשט זיי

די פארוואַלונג פון דער אַלגעמיינער גמ"ח-קאַסע
אין שערעשעוו.

פרעזעס — ישראל וויסאָקיער
סעקרעטאַר — יוסף קיסעלעוו
קאסיר — יחזקאל קרוגמאַן
פרעזידיום-מיטגלידער — משה אַליהו זילבערשטיין, יוסף פאָמעראַניעץ, פייוול גראַנאַט
קרעדיט קאָמיסיע — איסר גיבמאַן, מיכאל קאָזיאל, שבתי טענענבוים
רעוו. קאָמיסיע — סיני בנימין, ראובן קאַנטאָראָוויץ, מיכאל קאָזיאָל, יעקב קליינערמאַן.

לנ	אינהאלט	אומזאַץ פון דעם 18.VI ביז 30.VI				אומזאַץ פון דעם 1.VII ביז 31.VII				אומזאַץ פון דעם 1.VIII ביז 31.VIII				אומזאַץ פון דעם 1.IX ביז 18.IX				צוזאמען פון דעם 18.VI ביז 18.IX				סאלדאָ			
		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט	
		זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.
1	קאסע	336	22	695	80	942	28	699	10	1562	32	1536	20	2125	60	2686	80	4966	42	5617	90			651	48
2	הלוואות	28	—	330	—	585	—	930	—	920	—	1552	—	749	70	2007	—	2279	70	4819	—			2539	30
3	פקדינות	575	—							262	50			1837	—	100	—	2674	50	100	—	2574	50		
4	איינשרייב-געלט	80	50			107	50			87	—			87	—			362	—			362	—		
5	מיטגלידס-אָפּצאָל	12	30			6	60			4	20			15	60			38	70			38	70		
6	פערשיד. אויסגאבן			6	22			12	28			10	32			18	60			47	42			47	42
7	נדבות									262	50				50			263	—			263	—		
	בס"ה	1032	02	1032	02	1641	38	1641	38	3098	52	3098	52	4812	40	4812	40	10584	32	10584	32	3238	20	3238	20

צאָל מיטגלידער 94.

צאָל הלוואות אין די הויך, וואָס איז ארויסגעגעבן געוואָרן אין פערלויף פון דעם 3 מאָנאַט-באַריכט.

ס"ה	סומע	הלוואות
12	12	1
15	15	1
20	20	1
22	22	1
500	25	20
840	30	28
35	35	1
920	40	23
45	45	1
1800	50	36
55	55	1
300	100	3
105	105	1
150	150	1
4819		119

צונויפגעשטעלט דורך קאסיר פון דער קאָאָפּעראַטיווער פאָלקס-באַנק אין שערעשעוו, ה' אברהם קוועלמאַן און שמואל קרוגמאַן.

קאָנטראָלירט דעם 19.IX 1935 יאָר.

(—) ראובן קאַנטאָראָוויטש
(—) יעקב קליינערמאַן
(—) בנימין סיני

די צאָל מיטגלידער פון דער אַלגעמיינער „גמילות־חסדים“ קאסע איז שערשעוו.

1. זרח בירנבוים, פתח־תקוה, סוחר
2. ישראל וויסאָקער, מילנער
3. יחזקאל קרוגמאן, קרעמער
4. יוסף קיסעלעוו, סאנדעטניק
5. יוסף פאָמעראַניעץ, קרעמער
6. איסר גיכמאן, סוחר
7. ראובן קאנטאָראָוויץ, קרעמער
8. בנימין סיני, קרעמער
9. שבתי טענבוים, קרעמער
10. מיכאל קאָזיאָל, קרעמער
11. משה אליהו זילבערשטיין, שיינקער
12. פייוול גראנאט
13. יעקב מאיר קאָביזעצקי, קרעמער
14. יעקב קליינערמאן, תבואה־הענדלער
15. אברהם קוועלמאן, באַאַמטער
16. באָבל קאמיניעצקי, שניידערקע
17. שרה נייבריף, קרעמערקע
18. בערל קאלבקויף, קצב
19. משה קאמיניעצקי, שמאטניק
20. ישראל ווינאָגראַד, קרעמער
21. אביגדור שניידער, סמאָלארניק
22. שמעון איזביצקי, שניידער
23. ברוך פאקטער, סמאָלאַרניק
24. באבל רוכאמעס, שניידערקע
25. אברהם רוסוחובסקי, פארבער
26. מרדכי קרוגמאן, שלאָסער
27. משה נירענבלאט
28. קאפל קאנטאָראָוויץ, קרעמער
29. יוסף שמש, קרעמער
30. מאיר גאלפערן, שיינקער
31. לזר לוי ווינאָגראַד, בעקער
32. משה פאָמעראניעץ, תבואה הענדלער
33. משה יוסף נאטעס, קצב
34. משה טוכמאכער, סוחר
35. יצחק קאַנטאָראָוויץ, קרעמער
36. יצחק הערש קאמיניעצקי, בעל־עגלה
37. בענדיט ליפשיץ, בעקער
38. פייגל ווינאָגראַד, שיינקערקע
39. הערש קאלבקויף (בן אברהם) קצב
40. אליהו נייבריף, בעל־עגלה
41. שמואל יואל מילנער, רימאר
42. הערשל יצחק אסיפאָוויטש, פערד־הענד.
43. יצחק שניידער, סטאָלאר
44. ישראל שניידער, שמאטניק
45. יעקב שניידער, שמאטניק
46. מאיר געלמאן, שניידער
47. חעמל איזביצקי, שינדל מאכער
48. פייוול טענענבוים, הענדלער
49. אברהם נווירף, דענטיסט
50. יעקב גיכמאן, שלאָסאר
51. משה נידבערג, ריימאר
52. יהושוע פינסקי, קרעמער
53. דוד פישל, שמאטניק
54. יהודה בילטשיק, שלאָסאר
55. טעמע קוועלמאן, קרעמערקע
56. שיינה מירל בייזער, קרעמערקע
57. שלום בער כאדריצקי, שינדל מאכער
58. לייבל לעבערשטיין, סטאָלאר
59. גינענדל דומב, קרעמערקע
60. ישראל ווינאקיר, שניידער
61. אלטע גוסטמאן, קרעמערקע
62. יעקב ידרעלעווסקי, לערער
63. שלמה פיינביר, סוחר
64. חיים טענענבוים, סטאָלאר
65. זעליק גיבאשטשיק, תבואה הענדלער
66. רבקה וואָלינעץ
67. פאַניה באאומריטטער, אפטייק
68. עבדיהו שניידער, שמאטניק
69. משה וויינער, דארף הענדלער
70. משה קראַווטשיק, שמאטניק
71. גדליהו כאדריצקי
72. משה געלערשטיין (בריסק), סוחר
73. אַהרן געלערשטיין, תבואה הענדלער
74. שמואל לעבערשטיין, פאָטאָגראַף
75. זלמן פרידמאַן (בריסק), סוחר
76. אלקנה ליפשיץ, שלאסאר
77. יעקב ישעיהו קראַווטשיק, שמאטניק
78. יעקב וויצמאן (פרוז׳נה), סוחר
79. הערצקע פישעלעס, הענדלער
80. פנחס קרונשטאט, גלעזער
81. גרשון פייביר, דאָרף הענדלער
82. יצחק דוד רייטמאן, קצב
83. אהרן לערנקינד, שוסטער
84. שמחה ניבאָשטשיק, שניידער
85. שלמה פישמאן, דאָרף הענדלער
86. הערש קאלבקויף (בן עלזר) קצב
87. אלטער קליינשטיב, שוסטער
88. לייזער רייטמאן, קצב

89. שלמה פעלדמאַן, שינדל מאכער
90. יונה קאַטאָווסקי, שוסטער
91. יעקב קאַטאָווסקי, שוסטער
92. משה סאכע (בריסק), סוחר
93. פייוול להעמאַן, קרעמער
94. חייקע מאכלעדער
95. נתן קרעניצער, בעל-עגלה
96. פירמע רעוווזין (ביאַליסטאָק)
97. לאה פּאָמעראַניעץ, לערערין
98. משה אהרן בײדאַטש, שוסטער
99. חיים סעליק (בריסק), סוחר

הכנסה און הוצאה פון בוי-קאָמיטעט.

הכנסה	זלאָט	גר.
נדבות שטאָט. איינמאָל.	2173	73
פאָרשטעלונגען דורך דער דראַמ. סטודיע	571	13
חבֿרה-קדישא	148	20
אתרוגים אקציע	124	50
פלעטן-אקציעס	89	—
שחיטה פראַצ. פון יאָר 1925|26	1802	85
הייון פראַצענטער פון יאָר 1925|26	1553	77
נדבות פון ביאַלאָוויעזש	15	—
נוי-יאָרקער קאָמיטעט (500 $ קורס 10 זל.- 15 5)	3700	--
פילאדעלפיע, געזאַמלט דורך ה' מאיר כוואַלאָווסקי (25 דאָל.)	222	5[illegible]
ירושות און נדבות	305	75
פערשידענע הכנסות	1233	70
צוזאמען	11940	13

הוצאה	זלאָט.	גר.
דער בנין בס"ה לויט די ביכער	10076	78
דער שטאַל לעם בנין (125 דאָלאַר)	267	—
די יורשים פארן פלאַץ (125 דאָלאַר)	650	—
פערשידענעס אויף איינ-אָרדענען די שולע	946	35
צוזאַמען	11940	13

ווייטערדיקע איינמאליקע נדבות און ירושות פאַרן בנין:

1. אינסטרוקטאָר פון „קרן-היסוד" ה' ראַבינאָוויטש — לאָדז — .47 זל.
2. ירושה פון קונע אשת שמעון צ׳לען (15 דאַלאַר) . . . 77.25 „
3. ה׳ אלתר קראנשטאט (אַמעריקע — 10 דאָלאַר) . . . 51.50 10.6.25
. ירושה ר׳ זיסל מוליאַר (25 דאָלאַר) . . . . —.130 זל.

זונדער האָבן מיר געקריגן אין משך פון דער טעטיקייט פון אונזער שולע גרעסערע נדבות פון פאָלגענדע ה"ה:

אייזיק פּאסמאניק — (אמעריקע—5 דאָלאַר) 44,25 זל. 12.XII.27
שמואל קאַגאַן, אמעריקע . . —.100 „ 9.VIII.29
משה קאַהאַן „ , . . —.40 „
שמואל נירנבלאט, אַמעריקע [10 דאָל.] . —.51 „ 10.XI.32

די מנדבים לטובת דעם שול-בנין.

ל. נ.	פאמיליע און נאמען	סומע זל.	סומע גר.	וואלוט. $	וואלוט. ס.
1	אוסיפאוויטש דוד	8	20		
2	אייזנשטאט חיים	18	20		
3	אראנאוויטש חנה-שאשע	30	—		
4	אוסיפאוויטש הערשל-יצחק	12	—		
5	איזביצקי יוסף	3	50		
6	אווערבוך שלמה	9	—		
7	אווערבוך אסתר	6	50		
8	אווערבוך לייזער בער	2	—		
9	אפריק פלטיאל	22	—	3	50
10	ארלאווסקי מנשה	5	50		
11	בירענבוים משה	13	50		
12	בערענשטיין יצחק	17	50		
13	בוימריטער אליהו (אפט.)	45	—		
14	ברעמער אסתר	6	20		
15	ביידאטש משה-אהרן	26	—		
16	בליאכער הערש	4	05		
17	בלייכבארד שלמה-אייזיק	1	50		
18	ביקשטיין משה	2	50		
19	געלערשטיין אלתר	29	60		
20	גאלפערן חיים-וואלף	5	20		
21	גארדאן יצחק	—	40		
22	גורעוויטש יצחק	7	70		
23	געלמאן משה מרדכי	21	90		
24	געלמאן מאיר	14	—		
25	גלאצער רחל	8	—		
26	גאלדבערג בנימין	1	50		
27	גאלפערן שלמה	1	—		
28	גלאצער אלחנן	—	50		
29	גלעזער משה	3	—		
30	ניבמאן אסתר	4	—		
31	גאלפערן אליהו	3	50		
32	גראנאט פייוול	7	30		
33	גיבמאן יעקב	1	50		
34	געלערשטיין זאוול	1	50		
35	געלערשטיין אהרן	2	—		
36	גוטערמאן יוסף	9	—		
38	גינזבורג מינדל	3	—		
38	דאמב יודל	1	—		
39	דולמאן אברהם	—	50		
40	דווארעצקי זאב	5	50		
41	האפמאן נחום	5	—		
42	הולמאן ליפא	10	50		
43	וואלדשאן נאטל	12	—		
44	וואלדשאן יואל	12	—		
45	ווינוגראד משה	24	20		
46	וואלדמאן חנה	6	50		
47	ווינער משה	9	50		
48	וואפענשטיין משה	9	—		
49	וויסאקער ישראל	21	50		
50	ווינאגראד משה-שמחה	50	—		
51	ווייצהענדלער אלתר	1	50		
52	וועקפלער יונה	3	—		
53	וויינער יודל	10	50		
54	וויניקור מרדכי	—	50		
55	וואלדשאן הרב ר' אברהם אהרן	2	—		
56	וויניקור צמח	—	55		
57	ווינאגראד ליזר לוי	1	50		
58	ווינאקור ישראל	4	—		
59	זובער פעסל	12	—		
60	זובער משה	6	—		
61	זאמוכאווסקי חוה	10	20		
62	זאלעווסקי יעקב	5	—		
63	זילבערשטיין משה-אליהו	10	50		
64	זייפזיק משה	1	—		
65	זשוק ישראל	1	—		
66	זאריצקי יודל	15	—		
67	זלאטניק אהרן-מרדכי	2	—		
68	זלאטניק משה-ישראל	—	50		
69	זאטאצקי דוד	9	20		
70	טוכמאכער יוסף	6	50		
71	טענענבוים מאיר-חיים	3	50		
72	טענענבוים חיים	4	50		
73	טענענבוים דוד	12	—		
74	יאבלאנאוויטש אברהם	17	50		
75	יודעלעווסקא חמה-העניע	2	—		
76	יאבלאנסקי יודל	—	50		
77	יאבלאנאוויטש אליעזר	5	05		
78	יודעלעווסקי ביניש	8	—		
79	יעקובאוויטש זעליג	[illegible]	50		
80	כאדריצקי גדליהו	[illegible]	—		
81	כאדריצקי שלום-בער	[illegible]	—		
82	ליניעווסקי שמערל	[illegible]	—		
83	לעבערשטיין חנה-דבורה	[illegible]	50		
84	ליפשיץ בענדעט	[illegible]	—		
85	לייענמאן פייוול	[illegible]	0		
86	לערנקינד אהרן	[illegible]	0		

ל. נ.	פאמיליע און נאמען	סומע זל.	גר'	וואלוט. דאל.	ס.
87	לייענמאן שמעון	9	—		
88	לעשצינסקי מרדכי	7	50		
89	לעבערשטיין בע׳ל	5	50		
90	לעווקאוויטש זלמן	4	—		
91	מייסטער שמואל	35	34		
92	מייסטער דניאל	22	—		
93	מאליעצקי פסח	35	—		
94	מילנער שמואל-יואל	8	50		
95	מוראווסקי יוסף	3	50		
96	מייסטער ישראל	1	—		
97	ניחענבלאט מושע	11	—	3	50
98	ניעבאשטשיק שמחה	9	—		
99	ניצבערג משה	21	40		
100	נאטעס משה-יוסף	6	50		
101	נייבריף זלמן	13	50		
102	נייבריף שרה	15	50		
103	ניחענלאט בייקל	4	—		
104	נאווינסקי קדיש	1	50		
105	ניעבאשטיק זעליג	2	50		
106	נייבריף יעקא		50		
107	סמאלעצקי נחמיה	11	—		
108	סעגעלמאן הערש	7	50		
109	סושיצקי שרה	15	70		
	סמארגאן מרדכי	5	50		
	סימכאוויטש יודל	14	50		
	פאנטעל משה-יוסף	27	—		
	פעלדבוים נחמן	23	90		
	פאמעראניעץ יוסף	36	50		
	פארבער זוסל	15	60		
	פיטקאווסקא ד"ר	12	—		
	פיינביח שמעון	17	70		
	פיינביר מרדכי	6	50		
	פארבער שלום-יוסף	6	70		
	פיינביח אברהם		50		
	פינסקי יהושוע	40	50		
	פאזניאק מתתיהו	15	50		
	פישעלעס הערצקע	1	—		
	פאמעראניעץ אברהם	2	50		
	פאסמאניק פנחס	1	50		
	פיינביח מיכאל	10	50		
	פאטשינקע יצחק	1	50		
	צעמאכאוויטש שמואל שו"ב	13	—		
	צעשניק זיידל	2	—		
	קראמאן מרדכי-שמואל	22	50		
	קרוגמאן מרדכי	30	20		

ל. נ.	פאמיליע און נאמען	סומע זל.	גר'	וואלוט. דאל.	ס.
132	קאוואלאק יצחק	10	20		
133	קאפעלאשניק לאה	10	20		
134	קליינשטוב אלטער	6	50		
135	קאלבקויף הערש	9	—		
136	קראנשטאט יצחק-משה	9	50		
137	קרוגמאן מושע	19	70		
138	קאלבקויף שואל	17	50		
139	קאלבקויף בערל	9	—		
140	קרעניצער אליהו	8	50		
141	קרוגמאן יחזקאל	85	—	3	50
142	קאלבקויף לייב	19	—		
143	קרוגמאן שמחה	8	—		
144	קראמאן משה	11	—		
145	קרוגמאן יעקב	12	—		
146	קראמאן יעקב	2	—		
147	קליינערמאן יעקב	9	50		
148	קאמייקער הערש		75		
149	קאמינקער הערצקע		50		
150	קאמינקער משה	1	—		
151	קאזיאל מיכאל	4	50		
152	קראוטשיק בנימין		50		
153	קאנטאראוויטש קאפל		50		
154	קוועלמאן יעקב	6	50		
155	קאנטאראוויטש ראובן	26	—		
156	קאפלאן יצחק	2	—		
157	קאלאקויף דוד	2	50		
158	קאמעניעצקי שמעון	2	50		
159	קראנשטאט פנחס		50		
160	קרוגמאן רבקה-רחל	1	—		
161	קוועלמאן טעמע	15	50		
162	קאלאדיצקי אברהם	1	50		
163	קירזשנער יעקב-זעליג	2	50		
164	קאטאווסקי יונה		50		
165	קירזשנער ישראל	9	—		
166	קאביזעצקי יעקב-מאיר		50		
167	קאגאן הערשקע	10	20		
168	רייטמאן מינדל	14	—		
159	רייטמאן אברהם	11	05		
170	רובין יצחק	11	20		
171	ראנ׳עס מרדכי	5	—		
172	ראכאמעס אהרן	25	50		
173	ראסוכאווסקי אברהם	22	50		
174	רייטמאן יוסף	1	—		
175	ראזענבוים הערצקע	1	—		
176	רייטמאן אליעזר	6	50		

פ. נ.	פאמיליע און נאָמען	סימע זל.	סימע גר.	וואל. ס.	וואל. ד.
177	רייטמאן יצחק-דוד	1	—		
178	רייטמאן בערל	6	—		
179	שניידער זלמן	20	—		
180	שניידער יצחק	9	—		
181	שורוקמאן ריווע	14	—		
182	שטיינבערג חיים	20	—		
183	שיינזאג משה	20	50		
184	שמש יוסף	18	50		
185	שופמאן חיים-יואל	12	—		
186	שיינזאג מרדכי	11	—		
187	שניידער בערל	14	55		
188	שמוליעוויטש אלהנן	2	—		
189	שאכערמאן משה	3	—		

פ. נ.	פאמיליע אין נאָמען	סומע זל.	סומע גר.	וואל ס.	וואל ד.
190	שטערמאן ח״ה-ליבע	13	14		
191	שטיפזאן רחל	2	—		
192	שאכערמאן חנניה	3	50		
193	שטערמאן אברהם-יצחק	1	50		
194	שיינזאג חיים	4	—		
195	שניידער אבינדור	5	—		
196	רייזל אשת ביניש יודלעווסקי		—		7
	ביניש יודלעווסקי				
197	שמואל מייסטער	33	75		
	וועלוול דוואָרעצקי				
198	לייזער זלאָטניק				
	פון כוואלאווע	10	40		

קאָנטראָלעס.

אין פאַרלויף פון דער *10*-יאָריקער טעטיקייט פון אונזער שולע איז דורכגעפירט געוואָרן קאָנטראָלעס דורך די פאָלגענדע פערזאָנען אין די טערמינען:

דעם 31 XII 1925 דורך	חיים אייזענשטאט שמואל ראק
דעם 20 IX 1927 דורך	פסח מאליצקי ברוך זעליג שיינבוים משה מרדכי געלמאַן ראובן קאַנטאַראָוויטש אברהם ראסוכאָווסקי
דעם 19.IX.1928 דורך	אברהם קוועלמאן יצחק בערנשטיין
דעם 28.IX 1929 דורך	חיים שמש אברהם קוועלמאַן
דעם 3 IX 1930 דורך	קאָביזעצקי יעקב-מאיר מיכאל קאָזיאָל.

אַרויסגעבער: עלטערן-קאָמיטעט בײַ דער „תרבות“-שולע אין שערעשעוו.

Wydawca: Komitet Rodzicielski przy szkole „JAWNE“ w Szereszowie.

Druk. „Express“ Siedlce, Przechodnia 6